

ORTAK PAZAR

Hüsamettin KILIÇ
Maliye Başmüfettişi

I. — GÜMRÜK BİRLİĞİ FİKRİNİN GELİŞMESİ

Gümrük engellerinden kurtarılmış bir Avrupa ekonomisi fikri yeni değildir. XI, XII ve XIII üncü yüzyıllardaki büyük fuarlar bazı bakımlardan devrin bir Avrupa ticareti olarak gözükiyordu. Millî duyguların gelişmesiyle birlikte Amerikadan da altın akını başlayınca Merkantilizm doktrini doğdu. Merkantilizm kıymetli maden biriktirmenin bir devletin zenginliğine esas teşkil edeceği fikrine dayanıyordu.

Kıymetli maden rezervlerinin dışarıya çıkmasına mani olmak için yabancı malların girişinde yüksek nisbetli gümrük resimleri uygulandı ve bazı mallar için yasaklar kondu.

Fransada bu koruyucu eğilim 1664 tarihli COLBERT genel gümrük tarifesi ile müşahhaslaştı. Koruyuculuk evvelki yüzyıllarda mevcut büyük ticaret akınlarını ortadan kaldırdı. Bununla beraber bu devirden itibaren sistemin mahzurlarına karşı ilk tepkiler de belirdi.

1703 Yılında İngiltere ile İspanya arasında ilk ticaret anlaşması imzalandı. Fransada, XVIII inci yüzyılın sonunda Fizyokrat okul servetlerin tedavülünün faydalarını ve inkisamın rolünü ortaya çıkardı.

Fizyokratların en meşhurlarından doktor Quesnay prensip olarak şunu ortaya attı. «İç ve dış ticarete en emin, en doğru, Devlet ve millete en yararlı olan şey rekabet serbestisini teminden ibaretir.»

TURGOT ise şu cümleyi söyleyerek daha çok ileri gider ve zamanımızın realitesini ifade ederek bizleri şaşırır. «Zihninde bütün hudutları kaldırmıyan ekonomiyi asla anlıyamıyacaktır.»

Bu teorilerin tatbikatına gelince : 1786 da Fransa ile İngiltere arasında EDEN anlaşması imzalandı. Bu anlaşma eski yasaklar sisteminin yerine geçti. Ad Valorem yani kıymet esası üzerine ve yüzde 20 nisbetinden düşük liberal bir tarifedir.

Fransız ihtilalcileri de bu fikri kabul ettiler, fakat uzun harp yılları bunun uygulanmasına engel oldu.

İmparatorluk devri ihtilalle gelen liberal eğilimlerle harp ve kıt'a ablukası zaruretlerinin birbiriyle mücadelesi şeklinde vasıflandırılabilir. Napolyon Avrupası ekonomikten ziyade askeri ve politiktir.

Kıt'a ablukasından doğan ekonomik müşküller, Fransada endüstrinin inkişafına yaramıştır. Restorasyon devri, yüksek bir gümrük tarifesi kabul etmekle Fransayı yeni bir koruyuculuğa kurban edecektir.

Fransada, yeniden uluslararası ticaretin kolaylaştırılması, İngiliz serbest mübadelecilerinin tesiriyle ikinci imparatorluk zamanında mümkün olmuştur.

Bu eğilim altında, 1860 - 1866 yılları arasında Fransa ile İngiltere, Belçika, Prusya (bilahere Zollverein), İtalya, İsviçre, İsveç, Norveç, Hanse memleketleri, Hollanda, İspanya, Avusturya arasında ticaret anlaşmaları imzalandı.

Böylece bir taraftan umumi tarife indirimleri uygulanırken diğer taraftan da «en çok kayırlan millet kaydı»¹ işlemeğe başladı.

Üçüncü Cumhuriyet tarımı korumak düşüncesiyle «MELİNE» in tesiriyle yüksek tarifelere yöneldi. Bu durum 1892 de kabul edilen iki tarife sistemiyle neticelenip gümrük resimleri gittikçe artırılarak 1914 yılına kadar devam edecektir.

Bu politika Avrupa devletlerinin ekserisi tarafında uygulandı. Koruyuculuğun şiddeti ve doğan krizler bazı memleketlerde bu anti - ekonomik bölünmelerin uygunsuzluklarına karşı çareler arandı. Avrupa ekonomik birliği hususunda en enteresan kuruluşlardan bi-

1) En çok kayırlan millet kaydı şudur. Bu bir ticaret anlaşması kaydıdır ki bununla A memleketi B memleketine, Bir üçüncü C memleketine sağladığı veya sağlayacağı bütün avantajları, otomatik olarak tanıdığı kabul eder.

rine böylece varıldığı bu ZOLLVEREİN yahut Alman gümrük birliğidir.

Avrupa ekonomik topluluğu bu yolu takip ederek meydana çıktı.

2. — ALMAN GÜMRÜK BİRLİĞİNİN (ZOLLVEREİN) KURULUŞU VE TESİRLERİ

Birinci imparatorluğun sonu Alman devletlerini çok karışık bir iktisadî düzensizlik ve inanılmıyacak bir gümrük keşmekeşine sürükledi. Sadece Prusyada 67 tane birbirinden farklı gümrük tarifi vardı. Frankfurttan Hamburga gitmek için 144 den fazla gümrük resmi, geçiş hakkı veya imtiyaz bürosuna uğramak icap ediyordu. Bir reform yapılması zaruri idi. Diğer Alman devletleri üzerinde de artan hakimiyetini devam ettirmek için Prusya inisiyatifi ele aldı.

Prusya kabinesi 31 Ocak 1816 da gümrük birliğini prensip itibarıyla kabul etti. Aynı yılın 11 haziranında Prusya eyaletler arasındaki bütün gümrükleri bir kanunla lağvetti. Sadece harici gümrükler bırakıldı.

«Von Motz»un tesiriyle, güneydeki Alman devletlerinin muhalefetine rağmen 1 Ocak 1834 de Zollverein meydana çıkmaya başladı. Bir çok devletler arasındaki gümrükler kaldırıldı. Gümrük birliğine muhalif olan devletler zamanla buna iltihak ettiler. Hamburg ve Bremen Ocak 1888 de iltihak ettiler.

Gümrük tarifelerinin birleştirilmesiyle başlayan hareket zamanla bütün ekonomiye teşmil edildi. 1851 de Poliçelerin, 1861 de Ticaret kanununun birleştirilmesi tamamlandı.

Başlangıçtan beri Zollverein sayısız müşküllerle mücadele etti. Evvelâ iç müşküller vardı. Güney Devletleri Prusyanın hakimiyeti altına girmeyi reddediyorlardı, Prusya da buna karşı gümrük birliğini feshedeceğini ileri sürüyordu.

Yeni doğan endüstri ile serbest mübadeleciler ve muhafazakâr tarımcılar arasında doktrin müşkülâtı vardı.

Dış müşküller vardı : Belçika ve Hollanda gibi komşu ülkeler gümrük birliğine girerek onun faydalarından yararlanmak yahut

Avusturyanın yaptığı gibi Alman dili konuşan ülkelerde Prusya ile rekabet ederek üstünlük sağlamak istiyorlardı.

Bazen meydana çıkan pek sert krizlere rağmen Prusyanın ihtiyatlı, ileriye gören esnek politikası sayesinde bütün bu müşküller yenildi.

Zollverein politikasının iç ve dış yüzleri vardır.

İç plânda Alman devletlerinin ekonomisi devamlı fakat ağır bir entegrasyona uğradı. Bu entegrasyon 1867 de kurulan ZOLL-PARLAMENT sayesinde oldu.

Orada muhtelif devletlerin millet vekilleri gümrük birliği ile ilgili meseleleri birlikte tartışıyorlardı. Bu müessesenin kuruluşu çok mühimdi. Zira muhtelif devletlerin temsil edildikleri bir birlik veya ortaklık yerine ilk defa bir devlet üstü otorite meydana çıkmıştı. Zollparlament'in kararlarına devletler uymak mecburiyetinde idiler. Bir entegrasyon mevcuttu.

Nisan 1871 tarihli Alman imparatorluğu anayasasında gümrük işleri federal işlerdendir. Yani bunlar imparatorluğa aitti, devletlere ait değildi.

Dış plânda ise Zollverein üye memleketlerin menfaatlarını muvaffakiyetle ve esneklikle müdafaa etti. Önce koruyucu idi. Endüstrinin kuvveti nisbetinde mutedil bir serbest mübadeleciliğe yöneldi.

XX inci asrın başında millî ekonominin tesiriyle Almanya tekrar koruyuculuğa döndü, spesifik tarife usulünü kullanarak tarife harbine girdi.

Ekonomi sahasında Zollverein'in Alman endüstrisine büyük ilerleme sağladığı şüphesizdir. Ham madde fiatları düştü, büyük miktarda vergiler indi, tarım bile büyük ilerlemeler sağladı.

Dış ticaret 1850 de 1,5 milyar iken 1880 de 7 milyara çıkmak suretiyle Almanyaya dünyada ikinci olmayı sağladı. Ekonomileri güçlükler içerisindeki küçük prenslikler topluluğunu Zollverein dünyanın en büyük iktisadî devletlerinden biri haline getirdi.

Zollparlament'a rağmen gümrük ve bilahere de ekonomik entegrasyon doğrudan doğruya Prusyanın Almanya üzerinde hegemonyasını tesis etti. Zollverein sayesinde elde edilen ekonomik

ilerleme Bismark'a, Prusyanın güney devletleri üzerinde üstünlük sağlatmasına yaradı. Devletler çok şiddetli bir ihtilaf çıkardıkları zaman Prusya Şansölyesi iktisadî menfaatlar temin eden gümrük birliğini feshetmekle onları tehdit etti. Bu durum diğer devletlerin yavaş yavaş siyasî hürriyetlerini Prusya lehine terketmek neticesini doğurdu.

Bu durum iktisadî politikadan ayırmanın ne kadar güç olduğunu ispat eder.

XX inci yüzyılın başında Almanya siyasî hakimiyetini kurmak için bir Avrupa gümrük birliği yahut Mittel Europa kurmağa gayret ettiki bunda Prusyanın Zollverein'de oynadığı rolü oynamadığı tahayyül ediyordu.

3. — İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINDAN SONRAKİ DURUM

İkinci dünya savaşı esnasında daha muhasemat sona ermeden bir çok kimseler siyasi bakımdan Avrupanın muhtelif parçalar halinde kısımlara bölünmesinin canlılık ifade etmediğine, bu halin Avrupayı meydana getiren milletlerden herbirinin muvaffakiyet şanslarını korumak şöyle dursun bilakis bir zayıflama ve gerileme sebebi olacağına kanaat getirmişti.

Belçika, Hollanda ve Lüksemburg işgalden kurtulmadan önce aralarında bir yakınlaşma olmuş ve bunun ilk belirtisi olarak BENELÜKS anlaşması meydana çıkmıştı.

Bu sıradaki durumu batılı bir yazar şöyle ifade etmektedir. «Sulha kavuştuktan sonra açık bir şekilde görülmüştürki dünyanın mukadderatını iki büyük devlet yani Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği idare etmekte ve birbirlerinden tecrit edilmiş Avrupa devletlerinden herbirinin bu iki kuvvet arasında kendi sesini duyurabilmesi için onlardan birine katılması gerekmektedir.

Avrupa coğrafi bakımdan doğu yarısını kaybetmişti. Burası Sovyet hakimiyeti altına düşmüştü. Harbin hasar ve yıkıntılılarıyla dolu bulunan batı kısmına gelince, buralarda denizaşırı ülkelere uzanma hususundaki ananevi arzu ve emellerinin Bandoeng'da muhalefet ve itirazlarla karşılaştığına şahit olmuştu.

Macaristandaki hadiselerle Süveyş hadiseleri maddi ve manevi sahalardaki bu çifte gerilemenin bariz iki alametini teşkil etmiştir.»²

Bunun neticesinde cemiyetler, sendikalar, hükümetler, parlamentolar tarafından girişilen müteaddit teşebbüslerle karşılaşmak-tayızki bunların isimlerinin bir listesi akımın ehemmiyetini gösterir: «United Europe Movement», Conseil Français pour l'Europe unie», «Ligue Européenne de Cooperation Economique», «Novuelles équipes internationales», «d'inspiration Chretienne», «Mouvement socialiste pour les Etats - Unis d'Europe», «Union europeenne des federalistes», «Le Conseil des communes d'Europe», «L'Unions Parlementaire Européenne», «Le Mouvement Européen», «Le Comité de vigilance pour l'Europe».

Mensubiyet ve milliyetleri ne olursa olsun bu hareketleri düzenliyen veya teşvik edenlerin isimlerini burada anmak lazımdır.

Guy Mollet, Bech, Adenauer, de Gasperi, Beyen, Schuman, Spaak, Jean Monnet bu cereyanın belli başlı yaratıcılarıdır.

İsim üzerinde birleşilmekle beraber meydana getirilmek istenen Avrupanın mahiyeti, sahası ve şümulu hakkında birleşilemiyordu.

Liberallerle güdümlü bir ekonomi taraftarları, parlömanter usul ve metodlara itimat besliyenler, doğrudan doğruya kamu efkârına müracaatı tercih edenler, hükümranlık haklarını elden bırakmakla beraber basit diplomatik yollardan faydalanmak suretiyle yakınlaşma siyasetine taraftar olanlar (İngiltere bu görüşü savunur), herhangi bir şekil altında umumi bir birleşme, bir nevi birleşmiş milletler; bir federalizm gayesi güden bir akımı destekliyenler arasında bu mevzu kesilip atılmadığı gibi, kat'i hiç bir neticeye de varılamamıştır.

1949 da 15 Avrupa devletinin iştiraki ile kurulan ve Strazburgdaki istişari asamblesinde her türlü temayüllere yer verilen Avrupa Konseyinde bile ekseriya bu nevi anlaşmazlık ve ihtilaflara şahit olunmaktadır.

2) Le Marché Commun, J. - F. DENIAU

1953 de siyasi birlik statüsünün akim kalması üzerine Avrupa Birliği fikrini ileri sürüp savunanlardan bazıları bu fikirlerinden kat'i olarak yüz çevirdiler, Bu milletlerdeki müşterek ve müsbet unsurların, fikir ayrılıklarından ve tereddütlerden doğan menfi görüş ve unsurlara üstün gelmesine imkân yoktu.

Bundan dolayı bu defa gayretlerini daha dar bir sahada yani coğrafi bakımdan birbirine yakın, psikolojik ve ekonomik bakımdan aralarında benzerlikler bulunan ve en yapıcı hal şekillerini arayıp bulmak hususunda aynı derecede kararlı olan altı kıt'a memleketi faaliyetlerini çok daha teknik mevzular üzerinde teksif ettiler.

Bir «Avrupa Kömür - Çelik birliği» kurulması hususunda Robert SCHUMAN tarafından 1950 yılında ileri sürülen teklif daha o zaman bu altı Avrupa devleti için tarihi bir dönüm noktası teşkil etmiş, böylece bir Fransız - Alman yakınlaşmasına dayanan yeni bir Avrupa kurulmasına yol açmıştı.

Avrupa Kömür - Çelik birliği sektör itibariyle entegrasyonun bir şeklidir. Sektör itibariyle entegrasyon ise mahdut neticeler verir. Zira böyle bir entegrasyon ekonomi ve maliyenin diğer branşları ile rabitası bulunmayan mahdut sahası itibariyle sümullu bir icraatı menediyor, toplu ve kül halindeki her türlü muvazeneyi ön-lüyordu. Yüksek maliyet bedellerinin, hayat pahalılığının ve durgunluğun amili olan himayeciliğin Avrupada kaybolması ve ekonomi sahasındaki parçalanmanın da sona ermesi, başka bir üç bu-tulu genel yakınlaşmayı zaruri kılıyordu. Bu yakınlaşma enteg-rasyon kadar derin ve mübadele serbestisi kadar genişti.

Önce Beyen planı bilahere de Spaak planı ile ortak pazara doğ-ru ilk adımlar atılmış oldu.

4. — G.A.A.T. a GÖRE KURULABİLECEK MÜESSESELER

Birleşmiş milletler anlaşmasının 55 inci maddesi gümrük ver-gisine matrah olacak kıymetin tesbitinde uluslararası müzakere-lerin açılmasını kabul ediyordu. Cenevre'de, 1947 de, tarihte ilk de-fa ticaret hususunda anlaşmaya varıldı. Bu konferansta varılan ne-ticeler 1947 - 1948 de havana'da yeniden gözden geçirildi ve 24 mart 1948 de 53 devlet bir anlaşma imzaladı. Bu anlaşma bir uluslararası ticaret organizasyonu teşkilini derpiş ediyordu. Bu organizasyon

«gümrük tarifeleri ve ticaret genel anlaşması» dırki buna G.A.T.T. denilir.

G.A.T.T. in III üncü kısım 14 üncü maddesinin 4 üncü fıkrası aynen şöyledir :

«Akit taraflar, serbestçe akdedilecek anlaşmalar vasıtasıyla bu anlaşmalara dahil olacak memleketlerin ekonomilerini birbirini daha yakından itmam edecek şekilde geliştirmek suretiyle, ticaret serbestisinin arttırılmasını şayanı temenni addederler. Akit taraflar, aynı zamanda GÜMRÜK BİRLİĞİ veya SERBEST MÜBADELE BÖLGELERİNİN müessis taraflarla diğer akid tarflar arasındaki ticarete mani olmak kastı olmaksızın müessis tarfların kendi aralarındaki ticareti kolaylaştırmak maksadiyle ihdas olunması lazım geldiğini kabul ederler.»

Bu maddeye göre üyeler, 1) Gümrük birliği 2) Serbest mübadele bölgesi kurabilirlerki 1) Avrupa ekonomik topluluğu yani ortak Pazar 2) Avrupa serbest mübadele birliği yani EFTA buna göre kurulmuştur.

«Akit taraflar, işbu anlaşma anlamındaki bir gümrük birliğinin veya bir serbest mübadele bölgesinin tesisine matuf teklifleri 5 ila 9 uncu (dahil) fıkra hükümlerine tamamen uygun olmasalar dahi 2/3 ekseriyetle ittihaz edeceği bir kararla tasvip edilebilir».

5. — BENELUX

G.A.A.T. Anlaşmasına göre kurulan teşekküllere geçmeden önce Belçika, Luxemburg ve Hollanda arasında tahakkuk ettirilen gümrük birliğin yani Benelux'den bahsetmek icap eder.

1921 yılında Belçika ile Lüksemburg arasında bir birlik kurulmuştu. Buna göre gümrük bakımından Belçika ile Lüksemburg bir tek memleket addedilir.

Bu müşterek ülke içinde gümrük ve istihlâk vergileri aynı vergi nisbetlerine göre tahsil edilir. Bu vergilerin hasılatı müşterek bir hesaba yatırılarak iki memleket arasındaki nüfus nisbetine göre taksim edilir.

Buna mukabil «Taxe de Transmission» ile alkollü içkilerin istihlak resmi konusunda bir birlik mevcut değildi.

5 Eylül 1944 de Londrada Luxemburg, Hollanda ve Belçika arasında bir gümrük birliği kurulması kararlaştırılmış ve 1 ocak 1948 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Buna Benelux denilirki :

a. — Belçika, Luxemburg ve Hollanda müşterek bir gümrük tarifesine ve birbirine müşabih hadlere göre gümrük resmi alacaklar.

b. — Belçika - Luxsemburg iktisadi birliğine ithal edilen Hollanda mallarından ve Hollandaya ithal edilen Belçika - Luxemburg mallarından gümrük resmi alınmayacaktır.

Hollanda malından doğrudan doğruya bu memlekette ithal edilen ve gümrük bakımından serbest olan yani transit, antrepo, muvakkat kabul rejimine tabi bulunmayan eşya anlaşılır.

İstisna sadece Hollanda menşeli mallara munhasır olmayıp (Hollanda'da yetiştirilmiş, imal edilmiş, hazırlanmış) muntazam bir surette ithal edilip bilahere orada millileştirilmiş eşyaya da tatbik edilir.

İthalatçı gümrük resmi vermeden bu malları ithal edebilmek için beyannamesinde bunların «Hollanda eşyası» olduğunu zikretmek mecburiyetindedir. Fakat bunların Hollanda malı olduğunu ispat etmek hususunda herhangi bir delil göstermek mecburiyetinde değildir. Şüphesiz beyanı doğru değilse cezalandırılır.

Kontrol elemanları Hollanda gümrük idaresi tarafından gönderilen hesap hülâsalarını alırlar.

Deniz yolu ile yapılan nakliyatta eşya Hollanda malı ise (Benelux 1) Başlıklı vesika, deniz yolundan gayrı bir yolla yapılan nakliyatta Hollanda malı olmıyan eşya için (Benelux 2) başlıklı vesika, eğer nakledilen eşyanın hepsi Hollanda malı ise (Benelux 3) başlıklı vesika kullanılır.

Belçika - Luxemburg iktisadi birliğinden Hollandaya ihraç edilen eşyalar için de sırasıyla (Benelux A), (Benelux B) ve (Benelux C) modelleri kullanılır³.

66,000 km. kare ve 21 milyonluk Benelux devletleri dünya ticaretinin yüzde 7 ini (Fransada yüzde 5,4) yaparken bu Amerika birleşik devletleri, Büyük Britanya ve Federal Almanyadan sonra dördüncü sırayı alır⁴.

3) Belçika Gümrüğü - Hüsamettin KILIÇ, sahife: 41 - 42

4) Bénélux - François GAY et Paul WAGRET, Page: 5

Amsterdam, Rotterdam, Anvers ve Gand ile de Dünyanın bir numaralı liman tesislerine sahiptir.

3 Şubat 1958 yılında La Haye de bir anlaşma imzalandığı buna «Benelux iktisadî birliği» denilir. Bu anlaşma gümrük birliğini tamamlıyordu.

Bu anlaşmada 3 memleketin vatandaşlarına Serbestçe yekdiğerinin memleketine girip çıkmaları kabul ediliyor. Yerleşme hakkına, meslek icra etme, iktisadî faaliyetlere, sermaye, çalışma şartları, sosyal emniyet, vergiler, resimler, medeni haklar, mal ve insanlar hakkında kanun ve adli himaye konusunda hükümler bulunmaktadır.

— Anlaşma ile üç devlet, yekdiğerinin eşyasından hiçbir gümrük resmi, istihlâk vergisi, diğeri bir vergi ve resim veya herhangi bir nam altında bir para almıyacaktır.

— Bu mallar herhangi bir kontenjana tabi tutulmıyacaktır.

— Birlik haricindeki memleketlere karşı dış ticaret ve kambiyo bakımından müşterek bir politika güdülecektir. Dış ticarete ait anlaşmalara birlikte karar verilecektir.

— Üç hükümetin önceden kararı neticesinde paralarının kurunu değiştirebileceklerdir.

Müesseseler :

I. — Bakanlar komitesi

Her üç hükümetin birer mümessilinden ibarettir. Bu komite parlamentolararası istişari konseye karşı üç hükümeti temsil eder ve anlaşmanın icrasına nezaret eder. Üç ayda bir toplanır.

II. — İktisadî birlik konseyi

Bu, muhtelif komisyonların faaliyetlerini koordine eder. Bakanlar komitesinin gündemini hazırlar. Bu komisyonlar şunlardır :

Dışla iktisadî ilişkiler komisyonu, para ve maliye komisyonu, endüstri ve ticaret komisyonu, ziraat komisyonu, işe ve balıkçılık komisyonu, Gümrük ve vergi komisyonu, ulaştırma komisyonu, sosyal komisyon.

Ayrıca İstatistik, amme müesseseleri ve paraetatik müesseselerin bütçe mukayeseleri ile ilgili özel komisyonlar da vardır.

Birliğin faaliyetlerinin heyeti unumiyesiyle Bruxelles'deki genel sekreterlik meşgul olur.

III. — Sosyal ve ekonomik istişari konsey

Birliği ilgilendiren diğer hususlarla meşgul olur.

Birlik 50 yıl için aktedilmiştir. Tarımla ilgili hususlarda geçici anlaşmalar vardır.

Benelux, başlangıçta büyük müşküllerle hususiyle muhtelif paraların mevcut oluşu, muhtelif vergilerin ve dahili nizamların bulunmasına rağmen üç memleketin iktisadî ve malî durumunda büyük inkişafı sağladı.

Belçikada başbakanlık yapmış lan Van Acker, Benelux için «Benelux aldığı kararlar ve sağladığı menfaatler bakımından Avrupa için bir tecrübe olmuştur» der.

Benelux memleketleri arasındaki mal mübadelesi 1948 dekine nisbetle 1962 de 4 misli artmıştır. Hububat, şeker pancarı ve sütli mamüllerde, dünyadaki en yüksek randımanı bu ülkeler sağladı. Ortak pazar kurulduktan sonra Benelux'ün mevcudiyetinin sebebi kalmadığı düşünülebilirse de Ortak Pazara kıyasla, millî ekonomilerin entegrasyonu konusunda 10 yıllık bir ön tecrübesi olduğu gibi Roma anlaşmasınının 233 üncü maddesi bölgesel birliklerin varlığını kabul etmektedir.

Ortak pazarın karşılaşacağı engellerle, hususiyle tesirlerini rekabet serbestisi üzerinde gösteren iktisadî ve malî politikaların koordinasyonu hususunda Benelux daha önce karşılaşmış bulunmaktadır.

6. — AVRUPA KÖMÜR VE ÇELİK BİRLİĞİ

Benelux tecrübesinden sonra 9 Mayıs 1950 de Fransız dış işleri bakanı Robert Schuman'ın teklifi üzerine 18 Nisan 1961 tarihinde Avrupa kömür ve çelik birliği kuruldu.

Gayesi iktisadî sahada bu mamullere bütün gümrük resimleri ile kısıtlayıcı ve fark gözetici tedbirleri kaldırmaktı. Üye devletler arasında işbirliğini de öngörüordu. Avrupa kömür ve çelik birliği

9 üyeden kurulu bir yüksek meclise sahipti. Bu icra organı idi. İsti-
aşri bir komite buna yardım ediyordu. Bir genel asamble mevcuttur-
ki bu yüksek meclisin kararlarını reddetmek hakkına sahiptir. Ve-
killer hususi konseyi ise bir taraftan anlaşmanın tatbikini kontrol
eder diğer taraftan da yüksek meclis ile ilgili hükümetler arasında
irtibatı sağlar. Adalet divanı ise ihtilafları halleder.

Yüksek meclisin merkezi Luxemburgdur ve kararlarının uygu-
lanması mecburidir. Avrupada ilk defa bir devletler üstü otorite böy-
lece doğmuş bulunmaktadırki bunun önemi aşikârdır.

Avrupa kömür ve çelik birliğinin muvaffakiyeti üzerine başka
devletler üstü teşkilatlar da düşünüldüyse de bunlardan yalnız «Av-
rupa atom enerjisi birliği» EURATOM kurulabildi.

*Avrupa kömür ve çelik birliği de Benelux gibi 50 yıl için kurul-
muştur. Euratom ve Ortak pazar da ise bir müddet kayda yoktur.*

1913 ve 1958 yıllarında dünya kömür ve ham çelik istihsalini or-
tak pazar ve diğer memleketler itibariyle görelim ⁵.

Dünya kömür istihsalı (Milyon ton)

Yıllar	Dünya	Ortak pazar	Birleşik Krallık	Polonya	Diğer doğu M.	Rusya	Avrupa
1913	1.205,4	200,5	292	58	15,7	28	576,2
1958	1.805,8	246,4	219,3	95	32	353	609,7

	Çin	Japonya	Hind	Asya	Afrika	A.B.D.	Amerika	Avustralya
1913	16,1	21,3	16,5	56,2	8,2	517,1	533	13,8
1958	270	49,8	46,1	383,0	42,8	380,2	395,8	21,5

5) Mémento de Statistiques - Office statistique des communautés Euro-
péennes. Pages : 16 - 17, 86 - 87

Dünya ham çelik istihsalı (Milyon ton)

Yıllar	Dünya	Ortak P.	B. Karallık	İsveç	Avusturya	İspanya	Yugoslavya	A.B.D.
1913	78,0	25,0	7,8	0,6	0,6	0,2	—	31,8
1958	270,0	58,0	19,9	2,4	2,4	1,5	1,1	77,3

Yıllar	Kanada	Brezilya	Rusya	D. blok	Japonya	Çin	Avustralya	Hint	Güney Af. Birliği
1913	1,1	—	4,4	3,9	0,2	—	—	0,1	—
1958	3,9	1,6	54,9	16,9	12,1	11,0	3,2	1,8	1,8

7. — AVRUPA ATOM ENERJİ BİRLİĞİ (EURATOM)

Kömür ve çelik birliği üyeleri 25 mart 1957 tarihinde Roma'da «Avrupa atom enerji birliğini» kurdular.

Bunun belli başlı gayesi: Nükleer endüstri için zaruri iptidai maddeleri üye devletlerin serbestçe temin edebilmeleridir.

Euratom hariçten satın alma hususunda bir inhisara sahip olacak ve millî istihsalın satın alınmasında bir priyoriteye malik bulunacaktır. Bir diğer hususta bilgi, nükleer teknisyen ve radyoaktif sanayiın yardımcı mamüllerinin mübadelesini kolaylaştırmaktır.

Bu işlerin yapılması için ihtiyacı olan memleketlere Euratom mali yardım yapar. Teşkilat bakımından Euratom, kömür - çelik birliğine benzer. «Bir avrupa atom komisyonu» mevcuttur. Müşterek asamble tarafından kontrol edilir. Adalet divanı ihtilafları halleder.

Euratom'un bütün müesseseleri ortak pazarın müesseseleri ile müşterektir.

Nükleer enerji hususunda her türlü gelişmeyi sağlamak Euratom'un ödevidir. P. H. Spaak bir konuşmasında «eğer bu gelişme sağlanmazsa Avrupa 20 yıl içinde az gelişmiş bir memleket addedilecektir» demiştir⁶.

Son defa yayınlanan dokuzuncu genel faaliyet raporuna göre 1965 yılında inşa edilen nükleer santraller 2.036 MW lik elektrik kudretindedir. Aynı devre zarfında istihsal edilen elektrik enerjisinin yüzde I,1 i nükleer santrallardan elde edilmiştir.

1963 - 1967 devresine ait 2 inci beş yıllık program bir revizyona tabi tutulmuş ve ilk defa bir endikatif plân öngörülmüştür.

Bu plâna göre 1970 - 2000 yılları arasında yeni elektrik santrallerinin üçte ikisi nükleer olacak ve 2000 yılında Ortak Pazardaki enerji kuvvetinin yarısı nükleer santraller tarafından üretilecektir.

Bu plânın tahakkuku için 3.000 milyon belçika frangi yani 540 milyar türk lirası sarfedilecektir. (La Libre Belgique - Jeudi 19 Mai 1966)

8. — BÜYÜK PİYASANIN TEKNİK AVANTAJLARI

Kömür ve çelik birliğinde bir inkişaf kaydedildi. Fakat sektör itibariyle entegrasyon mahdut neticeler veriyordu. Ekonominin ve maliyenin diğer branşlar ile ilgisi bulunmayan mahdut bir saha şümulu icraatı önlüyordu. Yüksek maliyet bedellerinin, hayat pahalılığının ve durgunluğun sebebi olan himayeciliğin Avrupada kaybolması ve ekonomi sahasındaki parçalanmanında sona ermesi başka bir yakınlaşmayı zaruri kılıyordu. Bu büyük piyasa mefhumu idi.

İster fiili siyasi bir durumun neticesi ister himayeci bir siyaset takip edilmesi arzusunun ileri gelmiş olsun piyasaların çok küçük üniteler halinde parçalara bölünmesi teknik tekâmülden beklenmesi tabii olan fayda ve menfaatleri azaltmak ve büsbütün ortadan kaldırmak neticesini doğurmaktadır.

Dar bir piyasanın mahzurları modern istihsal ve tevzi imkânlarının tam manasiyle kullanılamamasından ileri gelmektedir. Buna mukabil daha geniş bir piyasanın İlimi araştırmaya imkân vermesi, verimliliği artırması, istihsal maliyetini düşürmesi, istihlakı

6) Marché Commun - Aid - Mémoire Dunod. Page : 31

geliştirmesi bakımından bütün muvaffakiyet imkân ve şanslarını bahşeder görünmektedir.

Büyük piyasada teknik avantajlar önce işin teşkilatlanması ile teşebbüs ve işletmelerin bünyelerinde kendisini göstermektedir. Büyük piyasa devamlı bir şekilde artan büyük seri halinde istihsale ve çok büyük miktarda muayyen tipteki malların imaline imkân hazırlar. Böyle bir ekonomide makine, tesisat ve cihazların tam çalıştırılmasına mukabil Avrupa ekonomileri gibi birbirinden ayrı, ufak parçalara bölünmüş piyasalarda, makine ve tesisatın işsiz kalması hadisesi ile karşılaşmakta bunların boş durması neticesi meselâ mensucat sanayiinde 24 saatlik bir çalışma devresinde 18 saate kadar çıkmaktadır. Fransada tarım mahsulleri piyasasının darlığı imal edilen trakörlerin maliyet bedellerinin yüksek oluşunun sebebidir. Halbuki, büyük seri halindeki istihsal, teşebbüslere istihsal ile orantılı olarak artmıyan masraflardan bir çoğunu azaltmalarına imkân vermektedir.

Nitekim, araştırma ve etüd büroları, stoklar teşkil edilmesi, emtianın ticarete uygun hale getirilmesi ve ticari işlemlere ait masraflarda durum böyledir. Aynı şeyi büyük teşebbüslerin mali masrafları hususunda da derpiş edebiliriz. Bunlar genel olarak daha avantajlı şartlarla kredi temin edebilmektedirler.

Teşebbüslerin kendi iç bünyeleri ile alakalı olan bu avantajlar büyük bir piyasanın ihtisaslaşma neticesinde sağladığı kolaylıkların yarattığı avantajlarla bir kat daha artmaktadır.

Büyük bir teşebbüse bağlı müşteriler kitlesinin büyük sayısı ihtisaslaşmanın avantajlarından faydalanabilme imkânını vermekte, buna mukabil teşebbüssün ebadının genişletilmesi zaruretini doğurmamaktadır. Millî hudutlar bakımından Belçika piyasası, tam olarak kurulacak bir otomobil sanayiinin verimli şartlarla çalışmasına imkân vermiyecek kadar dardır. Buna mukabil Belçikanın oldukça geniş bir piyasa içinde, otomobil imalatı faaliyetinin sadece muayyen bir kademesinde, meselâ Montaj safhasına katılması pek yerinde ve isabetli bir hareket olarak telakki edilebilir. İşçilerle diğer personel, makine ve aletler ile eşyanın piyasaya arz edilmesinde ihtisaslaşma, sadece seri halindeki istihsalde olduğu gibi makine ve insanların tam kullanılmalarını temin etmekle kalmaz, fakat aynı zamanda müessiriyetin arttırılması ve maliyet bedellerinin düşü-

rülmesi bakımından onların en uygun şekilde çalıştırılmalarını da sağlar.

Mesleki yetiştirme yoluna gidilebilmesi, etüd ve araştırma büroları ile laboratuvarların kurulması gibi ciddi bir gayret sarfedilmesinin en mühim şartı, ihsaslaşmış teşebbüse bağlı çok sayıda bir müşteriler kitlesinin mevcudiyetine bağlıdır. Modern bir ekonomide bu nokta çok mühimdir. Mahdüt ve küçük çaptaki istihsal halinde, sürüm ve amortismanların zaruri kıldığı zaman ve nakit şeklindeki masraflara katlanılması mümkün değildir⁷.

9. — BÜYÜK PİYASANIN EKONOMİK AVANTAJLARI

Seri halindeki imalat ile ihtisaslaşma imkânları maliyet bedellerini muazzam derecede düşürür. Maliyet bedellerindeki düşüş, müstahsil korunmadığı takdirde satış bedellerinde bir düşüşe sebep olur. Büyük bir piyasanın müstahsile sağladığı bütün avantajlardan müstehlikin de faydalanmasını sadece rekabet temin eder. Büyük piyasa rekabet imkânlarını da artırmaktadır. Zira böyle bir piyasada herhangi bir malın nedretinden doğan aşırı kazanç ihtimalleri azalmakta, rekabet imkânları artmakta, bir müstahsil için rakiplerini bertaraf edip veya onlarla anlaşarak piyasanın tamamını kendi kontrolü altına almak güçleşmektedir. Büyük teşebbüslerin serbest rekabet içinde tam olarak gelişmelerine sadece büyük piyasa imkân verir. Büyük piyasa yeniliğe ve rekabeti geliştirmeye doğru gittiği nisbette iktisadi gelişmenin ve hayat seviyesini yükseltmenin sebebi olur.

Büyük bir piyasa sadece, teşebbüslerin en ekonomik ve en modern istihsal metotlarından faydalanmalarını kolaylaştırmakla kalmaz, fakat aynı zamanda, muhelif bölgeler arasında bir ahenk ve muvazene kurulması bakımından da faaliyetlerin en uygun bir şekilde dağıtılmasına imkân verir. Sadece mamüllerin değil fakat aynı zamanda iptidai maddelerin, şahısların ve sermayenin serbest hareketine imkân verildiği nisbette iktisadî faaliyetlerin produktivite icaplarına en uygun bir şekilde dağıtılması mümkün olur. İşikraz tahvillerinin satılması daha kolay olur. Mahreçler daha müstakardır ve hususiyle zirai gelişmeğe sağlam bir garanti temin eder. Küçük bir piyasada imkânsız veya çok pahalıya malolan bir takım

7) Le Marché Commun - J. F. DENIAU

faaliyet ve teşebbüsler (atom enerjisi, havacılık kumpanyaları) büyük piyasada hem mümkün ve hem de rantabl bir hale gelirler. Mahreçlerin birleştirilmesi işine kaynakların da birleştirilmesi sağlandığı taktirde bu durum iktisadî gelişmenin hızlandırılmasına sebep olmaktadır.

Makinaların tam randımanla çalıştırılması, seri halinde imalat, ihtisaslaşma, En modern teknik bilgilerden faydalanılması, rekabetin devam ettirilmesi gibi hususlar maliyet ve satış fiyatlarını düşürmeğe yarayan amillerdir.

Bütün bu unsurlara bir de icabı halinde aynı şekilde fiyat düşürücü rol oynayan gümrük vergilerinin kaldırılması halini ilave edelim.

Bu taktirde, muayyen bir fiat seviyesinde, istihlâk imkânlarının ve hayat seviyesinin yükselmesi neticesi doğar. Muayyen bir istihsal unitesi bakımından müstehlikler sayısının bu şekilde artması, bir taraftan bizzat istihlak hacmini diğer taraftan da yatırımların artmasını sağlar. Bu takdirde ekonomi gittikçe kuvvetlenen bir gelişme seyrine girmiş olur. Genişleyen istihlâk hacmi yatırımların artırılmasını sağlar. Yatırımların artırılması ise fiyatların düşmesini kolaylaştırır. Bütün bunlardağıtılan gelirleri çoğaltır. Bu durumdan da satın alma gücünün yükselmesi ortaya çıkar. Harp sonu devresinin parçalara bölünmüş ekonomileri içinde böyle bir ekonomik gelişme sistemli bir şekilde araştırıldı. Fakat hudutlu istihsal imkânları olan dar bir piyasada ekonomik gelişme daima moneter muvazenesizlikler yaratmakta ve ekonomik gelişmenin hızlanması ve yenibir hamle yapması da sadece piyasanın hissedilir şekilde genişletilmesiyle mümkün olmaktadır.⁸

10. — AVRUPADAKİ BATI AVRUPA, SOVYET RUSYA VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ORGANİZASYONLARI

Paris iktisadî ilimler ve hukuk fakültesi profesörlerinden Roger PINTO, «Avrupa Organizasyonları» isimli eserinin ön sözünde Avrupadaki uluslararası organizasyonların üç yöne göre sıralanabileceğini bildirir.

— Batı Avrupa organizasyonları,

8) Le Marché Commun - J. F. DENIAU

- Sovyet Rusya organizasyonları,
- Birleşmiş Milletler organizasyonları.

İsviçre herhangi bir organizasyona girmemiştir.

Batı Avrupa karışık bir organizasyon şebekesine sahiptir. Bu organizasyonlar basit bir işbirliğinden (Avrupa Konseyi, O.C.D.E.) entegrasyona kadar giderek (Ortak Pazar) ekonomik, sosyal ve kültürel gayeler güderler. Yahut bir askeri ittifak sistemi kurarlar (Batı Avrupa birliği ve NATO gibi.) Bunların etrafında bir sürü ihtisaslaşmış diğer organizasyonlar vardır.

Sosyalist Avrupa tarafında ise organizasyon şekilleri basittir. Bunlar:

Askeri organizasyon (Varşova Paktı) ile İktisadî işbirliği organizasyonu (Karşılıklı İktisadî Yardım Konseyi - COMECON) dur.

Bu iki grup organizasyon Birleşmiş Milletlere ait bir tek organizasyonda karşılaşp işbirliği yaparlar. O da «Avrupa Ekonomik Komisyonu»dur. Bu organizasyon İktisadî ve kısmen de sosyal sahada faaliyet gösterir.

1947 den itibaren, harple yıkılmış memleketleri kalkındırmak için iki komisyon kuruldu: Avrupa Ekonomik Komisyonu, Asya ve Uzak Şark İktisadî Komisyonu. Birleşmiş Milletler Konseyi bunun statüsünü tesbit etti.

Bunlar muvakkat idiler, 1951 den itibaren daimileştirildi. Bihare Latin Amerika ve Afrika içinde birer komisyon kuruldu.

Avrupadaki türlü organizasyonları böylece belirttikten sonra Avrupa birliğini kurmayı güden üç organizasyonun incelenmesine geçeceğiz. Bunlar: EFTA (Avrupa serbest mübadele birliği), COMECON (Karşılıklı İktisadî Yardım Konseyi) ve ORTAK PAZAR'dır.

11. — EFTA (AVRUPA SERBEEST MÜBADELE BİRLİĞİ)

Ortak Pazar anlaşmasının ilk tesiri İngilterenin bir başka İktisadî birliği kurması neticesini doğurdu.

20 Temmuz 1959 da Stokholm'da bakanlar seviyesinde toplanan bir konferansa İngiltere, Avusturya, İsviçre, İsveç, Norveç, Danimarka ve Portekiz katıldı. Bu yedi devlet kendi aralarında «Bir Avrupa - Serbest Mübadele Birliği» kurmayı kararlaştırdılar. Bu

Konferansımızın 4 üncü kısmında belirtildiği ve hile böyle bir birlik G.A.A.T. a göre kurulabilir. 20 Kasım 1959 tarihinde Stokholmde anlaşma imzalandı ve 1 Temmuz 1960 da yürürlüğe girdi.

«Küçük serbest mübadele bölgesi» de denilen birliğin gayesi, yedi Avrupa devleti arasında iktisadî ilerleme ve verimlilik ile tam kullanmayı temindir. EFTA'nın bir müessesesi vardır: Bakanlar Konseyi. Bu anlaşmanın tatbikini sağlar. Kararlar ittifakla alınır. EFTA hiçbir supranasyonal koku taşımaz.

1 Ocak 1970 tarihinde yedi memleketin endüstri mamülleri üzerindeki gümrük resimleri kaldırılmış olacaktır.

1 Temmuz 1960 tarihinde ilk indirim yüzde 20 dir. Diğer sekiz indirimyüzde 10 nisbetinde olacaktır. Bütün miktar tahditleri de 1 Ocak 1970 tarihinde Kaldırılmış olacaktır. Tarım hususunda özel anlaşmalar akdedilecektir. Böyle bir anlaşma İngiltere ile Danimarka arasında akdedilmiştir.

EFTA bir işbirliği organizasyonudur. Ortak pazar ise bir entegrasyon organdır. Üçüncü memleketler bakımından EFTA'nın hususi bir gümrük tarifesi yoktur. Halbuki Ortak Pazarın bir ortak gümrük tarifesi vardırki bu ilgili 4 memleketin (Belçika, Hollanda ve Luxemburg için Benelux tarifesi alınmıştır) milli gümrük tarifelerinin aritmetik ortalaması alınarak meydana getirilmiş olup İngilterenin Ortak pazara girmesi için yaptığı müracaatte her yeni memleketin Ortak Pazara girişinde bu tarifenin yeniden hesaplanamayacağını, bunun çok müşkül olduğu bildirilmiştir⁹.

EFTA'da her memleket kendi gümrük politikasının hakimidir. Ortak Pazarla Avrupa serbest mübadele birliğinin arasındaki en mühim farklardan biri budur. Biri politik bir gaye güder, diğeri ise sadece ticari bir gaye peşindedir.

Finlandiya'da dış ticaretinin yüzde 75 ni serbestleştirdikten sonra 1959 da bunu yüzde 80 e çıkarmış ve bilahere EFTA'ya dahil olmuştur¹⁰.

1965 yılında EFTA memleketleri arasındaki mal mübadeleleri yüzde 9,6 artmıştır. Bu miktar EFTA kurulalı 5 yıllık vasati artış

9) Birleşik Krallıkla yapılan müzakereler hakkında Avrupa Parlamentosuna verilen rapor. Sahife: 17 - Communauté Economique Européenne.

10) Finlande - Page : 79, Petite Planète

olan yüzde 12,1 in altındadır. 1959 dan 1965 yılına kadar olan devre zarfındaki artış yüzde 95 dir. Anlaşmanın yürürlüğe girmesine takaddüm eden 6 yıllık devre zarfındaki artış ise yüzde 38 dir.

Kuzeydeki devletler arasındaki artış ise muazzam olup 1959 a nisbetle 1965 de yüzde 146 dır. Bunlar İsveç, Norveç, Danimarka ve Finlandiyadır.

EFTA'nın Ortak pazara karşı ticaret muvazene açığı 1965 de 3.020 milyon dolardır. 1964 yılına nisbetle bu miktar yüzde 18 fazladır. 1959 a nisbetle ise yüzde 80 fazladır.

Ekim 1964 den beri tatbik edilen ve bir yıldan beride nisbeti yüzde 15 den yüzde 10 a indirilen İngiliz «Surtax»ının tamamen kaldırılmasını EFTA memleketleri istemektedirler. Bu vergi endüstri maddelerine tatbik edilmektedir¹¹.

Üye memleketler arasındaki gümrük resmi indiriminin tatbikatına gelince : Ortak pazardaki indirimin çabuklaştırılması karşısında bu teşkilat üyeleri de Ortak Pazar gümrük indirimine eşit bir indirim tatbikini kararlaştırmışlardır.

1963 de birlik dahilindeki gümrük indirimi yüzde 50 nisbetindeydi. EFTA bakanlar konseyi 1963 yılında bir program hazırlamışdır. Buna göre 1963 - 1965 arasında her yılın bitiminde yüzde 10 nisbetinde indirim yapılacak bakiye yüzde 20 de 1966 da kaldırılacaktır. 31 aralık 1964 de 1960 yılındaki gümrük resimleri yüzde 30 seviyesine indirilmiştir.

Eylül 1963 EFTA ile bir ticaret anlaşması imzalayan Finlandiya ise bu indirim seviyesine 1 mart 1965 de ulaşmıştır.

12. — COMECON (KARŞILIKLI İKTİSADİ YARDIM KONSEYİ)

Almanya NATO'ya girdiği zaman, Sovyetler birliği de 14 Mayıs 1955 de Varşova paktını imzaladılar. 6 haziranda paktın hükümleri yürürlüğe girdi. Buna sovyetler birliği, Bulgaristan, Arnavutluk, Macaristan, Doğu Almanya, Romanya, Çekoslovakya ve Polonya dahildir.

Bundan önce Ocak 1949 da Moskovada COMECON (Karşılıklı iktisadî yardım konseyi) kurulmuştu. Kurucular bunu batının

11) Le Monde Diplomatique - 26/mai 1966

ayırıcı ve iktisadî ablukasına karşı bir teminat gibi gösterdiler. uzun zaman rolü üye memleketler arasında ikili anlaşmaların akdi- ne yardım etmekten ibaret kalmıştı.

30 Ekim 1956 da Sovyetler birliği bir deklarasyonla üye memleketlerin birbirine eşit haklarla iktisadî münasebetler kurmasını bildirdi. O zamana kadar Sovyetler bu memleketlerden istifade ediyordu. Bilahere onların iktisadî kalkınmalarına yardıma karar verdi. Çok kaprisli projeler ortaya çıktı: Üye memleketlerin bütün ihtiyaç ve kaynaklarının bir bilânçosu yapılıyor ve beş yıllık Plânların genel bir koordinasyonu derpiş ediliyordu.

14 Aralık 1959 da Sofya'da yeni bir anlaşma imzalanarak 13 nisan 1960 da yürürlüğe girdi.

Bu anlaşma Konseyi kuvvetlendiriyor, inkişafını tesbit ediyor, hukukî selahiyetini, imtiyazlarını tanıyordu. Bu çok taraflı anlaşmaların asılları Rusça tanzim edilmiştir.

Sovyetlerle yedi halk cumhuriyeti konseyin kurucuları ve asli üyeleridir. Konseyin gaye ve prensiplerini kabul eden diğer Avrupa devletleri buna iştirak edebilirler. Buna hiç bir şart koşulmamıştır. «Konseyin sinesine kabul edilmiş» - ikinci maddenin 2 inci fıkrası böyledir - tabirinden ittifakla kabul edileceği neticesi çıkarılamamaktadır. Bununla beraber 4 üncü maddenin 3 üncü fıkrası «Konseyin tavsiye ve kararları ilgili devletlerin kabulü ile muteberdir»der¹².

9 Haziran 1962 Moskova toplantısı bildirisinde «Moğol Halk Cumhuriyetinin» talebi üzerine «COMECON» üyeleri arasına kabul edildiği açıklanmıştır.

Üyeler Rusyaya bildirmek şartıyla konseyden çekilebilirler. Bildiriden 6 ay sonra çekilme yürürlüğe girer. Konseyin bünyesinde muhtelif müesseseler vardır, Konsey Asamlesi, Üye memleketler temsilcilerinin konferansı, icra komitesi ve sekreteryası.

Bunlar hakkında uzun boylu malumat verilmeyecektir. Yalnız yirmiye yakın daimi komisyon vardırki, Kömürle ilgili komisyon (Varşova'da), Kimya (Berlin'de) Dış ticaret (Prag'da), Tarım

12) Les Organisations Européennes - Rogèr PINTO.

(Sofya'da), Petrol ve Gaz (Bükreş'te) ve Elektrik Enerjisi de (Moskova'da)dır.

1962 yılında, Bükreşte toplanan COMECON şü hususlara karar vermiştir;

— Bütün memleketlerin plânlamalarının merkezi bir organ tarafından yapılması,

— Zirai istihsalı artırmak için bir işbirliği kampanyasına girişilmesi,

— Memleketler arasında vergi ve kambiyo sistemlerinin reorganize edilmesi. 1950 - 1963 yılları arasında bu birliğe dahil memleketlerin dış ticaret yekûnu 4 misli artmış olup az gelişmiş memleketlere olan artış payı 7,3 mislidir.

Konvertibl Ruble esasına dayanan çok taraflı bir tediye sistemi kurmak ve üye memleketlerin müşterek yatırımlarını finanse etmek için kurulan «İktisadi yardımlaşma milletler arası bankası» 1 Ocak 1964 de faaliyete geçmiş olup bu yıl esnasında üyeler arasındaki tediye yekunu 22,9 milyar rubleye ulaşmıştır. 1964 de faizsiz veya azami yüzde 2 faizli 1,5 milyar ruble üyelere kredi sağlamış bulunmaktadır.

13. — ORTAK PAZAR

Temmuz 1955 de Mesina'da bir konferans toplanmıştı. Bunlar, Fransa, Almanya, Hollanda, Belçika, İtalya ve Lüksemburgtu. Bir eksperler komitesini Ortak Pazar ve Euratom projelerini hazırlamağa memur etti.

Nisan 1956 de Spaak tarafından Venedik konferansına sunularak münakaşa edilen çok mühim bir rapor vardırki buna «Bruxelles Raporu» denilir. Ortak pazarın kurulmasında bu raporun çok büyük tesiri olmuştur.

25 Mart 1957 tarihinde Romada Ortak Pazar anlaşması imzalanmıştır. Anlaşma 4 ağustos 1957 de yürürlüğe girmiştir.

Anlaşma 248 madde ve 6 kısımdır. Anlaşmanın muhtelif ekleri vardır.

ORTAK PAZAR ANLAŞMASININ GAYESİ

«Ortak bir Avrupa pazarının gayesi geniş ve müşterek bir ekonomik siyaset sahası meydana getirmek olmalıdır. Bu saha, kuvvetli bir istihlal ünitesi teşkil etmeli, devamlı bir gelişmeye, artan bir istikrara, hayat seviyesinin sür'ale artmasına, anlaşmayı meydana getiren devletler arasındaki münasebetlerin ahenkli bir şekilde inkişaf etmesine imkân vermelidir.»

Spaak raporundaki bu prensip Ortak Pazar anlaşmasının 2 inci maddesinde ifadesini bulmuştur. Bu gayeye varmak için aşağıdaki vasıtalar kullanılacaktır :

— Üye memleketler arasındaki gümrük resimleri ile giriş ve çıkışta her türlü miktar tahditleri kaldırılacaktır.

— Üye olmıyan memleketlere karşı müşterek bir gümrük tarifesi uygulanacak ve genel bir ticaret politikası tesis edilecektir. Üye devletler arasında, şahısların, hizmetlerin ve sermayelerin sirkülasyonuna karşı konulmuş maniler kaldırılacaktır.

— Tarım konusunda genel bir politika uygulanacaktır.

— Ulaştırma hususunda da genel bir politika güdülecektir.

— Ortak pazarda rekabetin yok olmasını temin eden bir mekanizma tesis edilecektir.

— Üye memleketler iktisadi politikalarını ahenkleştirmeyi ve ödeme dengelerini sağlayıcı tedbirleri alacaklardır.

— Ortakpazarın işlemleri için zaruri olan tedbirler cümlesinden olarak milli mevzuatın birbirine yaklaştırılması sağlanacaktır.

— Bir Avrupa sosyal fonu teşkil edilerek işçilerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve hayat seviyelerinin yükseltilmesi sağlanacaktır.

— Birliğin iktisadi inkişafını temin yolunda yeni menbalar yaratmak için Avrupa yatırım bankası teşkil edilecektir.

— İktisadi ve sosyal inkişafı temin ve mübadeleleri artırmak için denizaşırı memleketlerin müşterek pazara bağlanması temin edilecektir.

14. — ORTAK PAZARIN MÜESSESELERİ

Ortak pazar anlaşmasının 4 üncü maddesine göre birliğe tevdi edilen ödevlerin aşağıdaki müesseseler tarafından görüleceği hükme bağlanmıştır :

- Asamble (Avrupa Parlamentosu),
- Konsey,
- Komisyon,
- Adalet Divanı.

Görevi istişari olan bir iktisadi ve sosyal komite, konsey ve komisyona yardım eder.

— A S A M B L E

Asamble üye devletlerin halklarının temsilcilerinden kurulmuştur. Topluluk müesseselerini kontrol eder ve karar alır.

Belçikanın 14, Almanyanın 36, İtalyanın 36, Fransanın 36, Hollandanın 14 ve Luxemburgun 6 adet delegesi vardır.

Yılda normal olarak bir defa toplanır ve komisyon ile konseyin çalışmalarını kontrol eder. *Komisyon tarafından sunulan yıllık genel faaliyet raporunu müzakere eder* ¹³.

— K O N S E Y

Konsey, anlaşmada tayin olunan gayelerin tahakkukunu sağlamak için üye devletlerin genel iktisadi politikalarının koordinasyonunu temin eder. Konsey aynı zamanda karar yetkisini haizdir.

Üye devletlerin hükümetlerinin temsilcilerinden kurulmuştur. Her memleketin bir üyesi vardır.

Ortak pazar anlaşmasındaki kayıtlar saklı kalmak şartıyla konsey kararlarını üyelerinin ekseriyetiyle alır. Kalifiye ekseriyetin mevzu bahis olduğu hallerde Belçikanın 2, Almanyanın 4, Fransanın 4, İtalyanın 4, Hollandanın 2 ve Luxemburgun 1 esası üzerinden reyleri kıymetlendirilir.

Kararlar, en az :

13) Ortak pazar anlaşmasının 143 üncü maddesi.

— Ortak pazar anlaşması gereğince ve komisyonun teklifi üzerine 12 reye,

— Diğer hallerde en az dört üyenin kabul reyini ifade etmek suretiyle 12 reye müstenit ise tekemmül etmiş olur.

— KOMİSYON

Komisyonun dört çeşit vazifesi vardır :

— Ortak pazar anlaşmasının üye devletlerce tatbik edilip edilmediğini kontrol eder.

— Ortak Pazarı temsil eder.

— Anlaşma gereğince veya hususi haller dolayısıyla komisyonun kendine has bir karar almak selahiyeti vardır.

— Teklifleriyle konseyin karar almasına iştirak eder.

Komisyon heryıl asamblenin açılmasından bir ay önce ortak pazarın bir yıllık faaliyeti hakkında bir genel rapor yayınlar. Halen yayınlanan yıllık genel faaliyet raporlarının adedi dokuzdur.

Komisyonun 9 üyesi vardır. Üyeler kendi devletlerine karşı da ortak pazarın menfaatlarını korumakla görevlidirler. Üyeler tam bir bağımsızlık içinde çalışırlar. İlgili hükümetlerin müşterek kararı ile seçilirler. Vazife müddetleri 4 yıllıktır. yeniden seçilebilirler.

— ADALET DİVANI

Adalet divanı, ortak pazar anlaşmasının tefsir ve tatbikinde hukuk ve adalete riayet edilmesini temin eder.

Adalet divanı 7 yargıç ve 2 savcıdan teşekkül eder. Yargıçlar, ilgili devletlerin hükümetleri tarafından müşterek kararlarla 6 yıl için seçilirler.

Divan fikir ve kararlarını formüle eder. Divan üye devletlerle, ortak pazara bağlı muhtelif organlar arasındaki ihtilafları halleder. Adalet divanı, kömür ve çelik birliği ile Euratom'un da ihtilaf hal merciidir.

—EKONOMİK ve SOSYAL KOMİTE

Bu komite istişari bir organdır. Konsey ve komisyon gerekli gördüğü her konuda komitenin fikrini alır. Ortak pazar anlaşmasında derpiş edilen konularda komitenin fikrini almak mecburidir.

Komite iktisadi ve sosyal hayatın türlü kollarına mensup 101 üyeden kurulmuştur. Komitede hususiyle tarımcılar, nakliyeciler, işçiler, tacirler, esnaf ve serbest meslek sahipleri mevcuttur.

Komitenin bir tarım, birde nakliye şubesi mevcuttur. Komite de:

Belçikanın — 12

Almanyanın — 24

Fransanın — 24

Luxemburgun — 5 temsilcisi vardır. Üyeler dört sene için seçilirler yeniden seçilmeleri mümkündür.

İtalyanın — 24

Hollandanın — 12

15. — ORTAK PAZARIN İŞLEYİŞİ

Ortak pazardaki bu müesseselerden Konsey ve Komisyon gayelerini gerçekleştirmek için anlaşmada derpiş olunan şartlar dairesinde «tüzükler», «Direktifler» çıkarır, «kararlar» alır, «tavsiye» ve «mütalaalar» da bulunur.

— Tüzükler genel mahiyettedir. Her üye Devlette her unsuru ile tatbiki mecburidir. (Uluslararası ulaşırmada otomobillerden gifte vergi alınmasını önleyen 20/3/1964 tarihli tüzük gibi.)

— Direktifler her üye devleti ihtihsal edilecek netice bakımından bağlar. Direktifler takip olunacak hareket tarzı ve kullanılacak vasıtalar hususunda milli mercilere selahiyet tanır.

(Muamele vergileri ile bir katma değer vergisi tesisi hakkındaki 5/11/1962 ve 12/6/1964 tarihli direktifler gibi)

Kararlar, bunlar da ismi geçenleri her bakımdan bağlar.

(Deniz, kara ve demiryolu ile yapılan ulaşırmadaki rekabette tesiri olan bazı hususlar hakkındaki 9/3/1965 tarihli karar gibi).

— Mütalaa ve tavsiyeler bağlayıcı mahiyette değildir.

(3/6/1964 tarihli katma değer vergisinin tatbikatı hakkındaki mütalaa ile 23/7/1962 tarihli, işçiler için kurulan sosyal servislerin faaliyeti hakkındaki tavsiye gibi)

Şu hususa da işaret edelimki Ortak pazarın 9 kişilik komisyonu ile Avrupa kömür ve çelik birliğinin 9 kişilik komisyonu ve Euratom'un 5 kişilik komisyonu birleştirilerek bir komisyon haline getirilmektedir.

16. — ORTAK PAZARIN 1. NİSAN 1965 - 31. Mart 1966 DEVRESİNE
AİT 9 UNCU GENEL FAALİYET RAPORU

A. — 9 uncu genel faaliyet raporu

Ortak Pazar anlaşmasına göre komisyon her yıl bir genel faaliyet raporu hazırlıyarak bunu Parlamento'ya verir.

Komisyonun son faaliyet raporu 430 sayfadır. Bir girişle yedi kısma ayrılmıştır.

- G i r i ş : (Sayfa 13 - 22)
- 1 inci Kısım : Toplulukta genel durum (Sayfa: 23 - 41)
- 2 inci Kısım : Ortak Pazarın tesisi (Sayfa: 42 - 145)
- 3 üncü Kısım : Müsterek bir politikaya doğru (Sayfa: 146 - 287)
- 4 üncü Kısım : Afrika memleketleri ve Madagaskar (Sayfa: 288 - 310)
- 5 inci Kısım : Toplulukla ortaklık kuran Avrupa memleketleri (Sayfa: 311 - 316)
- 6 ncı Kısım : Topluluğun dış ilişkileri (Sayfa: 317 - 350)
- 7 inci Kısım : Topluluk Müesseselerinin faaliyetleri (Sayfa: 351 - 430)

B. — MALLARIN SERBESTÇE MÜBADELESİ

Ortak pazar üyesi bulunan memleketler arasındaki gümrük resimleri 12 - 15 yıl zarfında ve üç devrede tamamen kaldırılacaktır. 1966 yılında Üye memleketler arasındaki mallardan alınan gümrük resimleri yüzde 80 nisbetinde indirilmiş bulunmaktadır.

11. Mayıs 1966 tarihinde Bruxelles'de imzalanan anlaşmaya göre altı Devlet arasındaki gümrük birliği 1. Temmuz 1968 tarihinde ger-

gekelecek ve bu tarihten sonra sınaî ve zirai maddelerden herhangi bir gümrük resmi alınmayacaktır.

Varılan mütabakata göre, son yüzde 20 gümrük resminin yüzde 5 i 1. Temmuz 1967 de geri kalan yüzde 15 i de 1. Temmuz 1968 de kaldırılacaktır. Böylece gümrük birliği de tahakkuk etmiş olacaktır¹⁴.

C. — MÜŞTEREK REKABET SİYASETİ

Komisyon üyelerinden Hans von der Groeben «Avrupa ekonomik topluluğunda rekabet politikası» isimli etüdünde¹⁵ şöyle der :

Ortak pazarı kuranlar başlangıçtan itibaren şu mühim meseleyle karşılaştılar. Ortak pazar dahilinde birbirinden ayrı sayısız pazarların programlarının koordinasyonu kime tevdi edilecekti. Bunun cevabı sarihti: Bu bir grup plâncıya değil şahsi verim üzerine müesses ve heyeti umumiyesi mevzuatla düzenlenmiş kanuni bir rekabete bırakılacaktı. Bu prensip kararı Anlaşmanın muhtelif yerlerinde ifade edilmiştir.

Anlaşma, topluluk içinde ekonominin seyrine rekabetin yön vereceğine tam manasiyle itimat eder. Rekabeti her türlü tehlikeden korumak Ortak Pazarın düzenleyici prensibidir. Bu durum anlaşmanın ikinci maddesine vücut vermiştir.

Bunu temin için iki grup tedbir vardır. *Birinci grup tedbirler topluluk içinde rekabetin objektif şartlarını yaratmak gayesine yönelmiştir.*

Üye devletler arasında gümrük resimlerinin kaldırılması, ihracat ve ithalata konulan miktar tahditlerinin kaldırılması, bir müşterek dış tarifinin tesisi, işçilerin serbest sirkülasyonu, serbest yerleşme hakkı, meslek icra etme serbestisi, Sermayelerin serbest sirkülasyonu, üye devletlerin ekonomileri arasında genel muvazaneyi temin edecek para ve konjonktür politikasının koordinasyonu, rekabetin tesirini gideren Devlet yardımlarının ve Vergilerin kaldırılması veya ahenkleştirilmesi ve nihayet rekabeti giderici millî mevzuatın birbirine yaklaştırılmasıdır.

14) La Libre Belgique - 12 Mai 1966

15) La Politique de la concurrence dans la C.E.E. - Par Hans von der Groeben Supplément au BULLETIN de la C.E.E. no. 7 - 8/1961

Bunlar rakiplerin durumlarından müstakil olarak tesirli bir rekabetin şartlarının yaratılmasını temin eden hususlardır.

İkinci grup tedbirler ise mevcut rekabetin işleyişini devam ettirirler ve rakipler tarafından kullanışımı kaidelere bağlarlar. Anlaşma bunlara «rekabet kaideleri»der.

Bunlar, rekabeti kısıtlayıcı tedbirlere karşı bir avrupa mevzuatı ile milliyetçilik dolayısıyla konulan tahditlerin kaldırılması ve bir Avrupa Dumping tüzüğüdür.

Ortak Pazarda rekabet rejimini tamamlayan veya onu tadil eden diğer grup tedbirler de şunlardır.

Anlaşma Tarım sektöründe ve Ulaştırmada (bu sektörde çok çüz'i şekilde) rekabet rejimini değiştirir.

Sosyal politika, sosyal avrupa fonu, mantıka politikası ve Avrupa yatırımlar bankası tesisi ise rekabet politikasını tamamlayan diğer hususlardır.

Avrupa parlamentosu badema genel faaliyet raporlarında, hususî bir kısım halinde, ortak pazarın kanunî, idarî vesair hususlardaki mevzuat yaklaştırılması ve bir avrupa hukuku kurulması yolundaki faaliyetin gösterilmesini temenni etmiştir. 8 inci genel faaliyet raporunun 69 - 109 uncu sayfalarında 1 Ocak 1958 - 31. Mart 1965 tarihleri arasındaki mevzuat yaklaştırılması tablolar halinde ve 8 büyük hukuk branşı itibariyle gösterilmiştir. Sekiz branş şöyledir : 1) Gümrük mevzuatı, 2) İşçilerin serbest sirkülasyonu, 3) Yerleşme ve hizmetler, 4) Sermaye hareketleri 5) Rekabet. Rekabet branşının 14 talf branşı vardır. Birisi de Vergi hukukudur. 6) Sosyal hukuk, 7) Tarım, 8) Ulaştırma.

Komisyounun her ay çıkardığı bültenin 1965/8 sayılısı da tamamen bu işe tahsis edilmiş olup yukarda tarihi belirtilen devre esnasındaki tüzük, direktif, karar, mütalaa ve tavsiyeleri ihtiva eder. Bunlar bir ortak pazar kurulması yolundaki hukukî faaliyetin bir bilânçosudur.

1. Nisan 1965 - 31. Mart 1966 devresine ait 9 uncu genel Faaliyet Raporununun 102 - 110 uncu sayfalarında 8 hukuk branşı hâlinde mevzuat yaklaştırılması gösterilmiştir.

Müşterek rekabet politikasının gerçekleşmesi için komisyon üye memleketlerin genel ekonomi politikasında rekabet politikasının işgal ettiği durumun etüd edilmesini zarurî bulmuş bunun için bir kısım profesörleri bununla görevlendirmiştir.

Bilâhare La Haye'den Prof. Zijlstra davet edilerek bu husustaki çalışmaların sentezini ihtiva eden bir rapor hazırlattırılmıştır.

Çok mühim olan bu rapor «rekabet» serisinde yayınlanacaktır. (dokuzuncu genel rapor, sayfa: 67 - 68)

D. — KONJONKTÜR POLİTİKASI

1964 yılında Ortak Pazarın gayri safi milli hasılası yüzde 5,5 nisbetinde artmıştır. Üye memleketler itibariyle Hollandada bu artış yüzde 7,5 Almanyada yüzde 6,5, Belçikada yüzde 5,5 Fransada yüzde 5 ve İtalyada yüzde 2,7 dir.

Bütün yıl itibariyle iktisadi ilerleme ve hayat seviyesinin artışı topluluk için tatminkâr olmuştur.

Genel hayat seviyesi gelişmiş, istihdam seviyesi yıllık vasati olarak topluluğun beş ülkesinde yüksektir. Fiatların istikrarı dolayısıyla Almanya ve Hollandada istihdam seviyesi yüksektir. Bütün yıl Almanyada işçi kıtlığı hissedilmiştir. İtalya da ise işsizlik mevcuttur. İstikrar politikasına rağmen fiatlarda yükselme müşahade edilmiştir. Fiatların yüksekliğinin belli başlı sebebi 1963 yılında meydana çıkan talep fazlalığıdır.

Fiatların ve talebin konjonktürel değişimi yanında nakıs rekabet, muhtelif sektörlerdeki tevzi sistemi ile istihsalin eskimiş organizasyonu ve istihsal faktörlerinin hareketsizliğinden doğan bir çok yükseklik sebepleri mevcuttur.

1963 yılına nisbetle 1964 de dış ekonomik muvazene daha barizdir. 1964 de ticaret muvazenesi açığı 2,8 milyar hesap ünitesidir. (1 hesap ünitesi 1 amerikan doları kıymetindedir). 1963 yılında bu 3 milyardı. 1964 yılında ödeme muvazenesi ise 500 milyon hesap ünitesi lehtedir.

1964 yılında topluluk içindeki mübadeleler kıymet olarak yüzde 15 ve hacim olarak yüzde 13 nisbetinde artmıştır.

1958 yılına nisbetle 1964 deki mübadelelerin kıymet olarak artışı yüzde 166 nisbetindedir.

1965 de ise bu artış nisbeti yüzde 300 dür ¹⁶.

Ortak pazarda konjonktür politikası, konjonktür anketleri, ekonomik bütçeler, konjonktür göstergeleri ve hususi etüdlerle temin edilir.

Konjonktür politikasının koordinasyonu ise «konjonktür politikası komitesi», «para komitesi» ve «Maliye bakanları konferansı» ile sağlanır.

Komisyon ilgili hükümetleri, parlamentoyu ve kamu oyunu aydınlatmak için «toplulukta konjonktür hususunda kısa notlar ve grafikler», «topluluğun ekonomik durumu» ve «topluluk teşebbüslerinde konjonktür anketlerinin neticeleri» isimli üçer ve dörder aylık raporlar yayınlar.

Dokuzuncu genel faaliyet raporuna göre :

— 1965 yılında Fransada gayri safi millî hasıla % 3,5, İtalyada % 3,5, Belçikada % 3, Lüksemburgda % 2, Almanyada % 4,5 ve Hollandada % 5 nisbetinde artmıştır.

— Topluluğun gayri safi millî hasılası ise 1964 den 1965 e kadar % 4 artmıştır.

— Topluluk üyeleri arasındaki mübadeleler 1965 de kıymet olarak % 13 ve hacim olarak % 12 nisbetinde artmıştır.

— 1964 de ödeme dengesi teessüs etmişti.

1965 de ise ödeme dengesi bir Milyar dolarlık bir fazlalık göstermiştir ki bunda Fransa ve İtalyanın takip ettikleri istikrar politikasının tesiri büyük olmuştur.

E. — PARA VE MALİYE POLİTİKASI

Para politikası heyeti umumiyesi itibariyle konjonktür politikasından ayrılamaz. 1962 yılından itibaren yıllık genel faaliyet raporlarına topluluk memleketlerinin Para ve maliye politikaları için hususi bir fasıl ilave edilmiştir.

16) Le Monde - 10 Juin 1966.

1962 yılından itibaren banka likiditelerinin kontrolü hususunda başlayan hareket para politikalarının yakınlaştırılmasını temine yaramıştır.

1962 yılında «Avrupa ekonomik topluluğu devletlerinde para politikasının vasıtaları» isimli mühim etüd yayınlanmıştır.

Belçika, Fransa ve İtalyada para hususunda yapılan reformlar bu eserdeki endişeler karşısında vuku bulmuştur.

1963 de enflasyon temayülünün belirmesi altı memleketin maliye ve para politikalarının hakiki bir koordinasyonunun ehemmiyetini gösterdi.

İktisadi hudutlar kalktıkça her memleketin iktisadi ve özellikle para durumu diğer üyelerin tesiri altında kaldı. Diğer üyelerce alınan iktisadi tedbirler (malî ve moneter tedbirler) de bu tesiri yaptı.

Komisoyu 1963 yılında, maliye vekillerinin, para komitesi ile konjonktür politikası komitesinin devrevi toplantılarla para ve maliye hususundaki işbirliğinin kuvvetlendirilmesini talep etmişti.

Bunlarla bir taraftan varılacak gayelere uygun para işbirliği organlarını kurmak ve para hususunda alınacak mühim kararlar hususundaki prosedürü tesbit gayesi güdüdür.

Üye memleketlerin kambiyo, para piyasası ve kredi hususunda yapılacak her türlü değişiklikleri önce aralarında konuşmak ve istişarede bulunmak üzere «merkez bankası guvernörler komitesi» kurulmuştur. Bir de bütçe politikası komitesi kurulmuştur. Bu komite üye memleketlerin bütçe politikalarını genel hatlarıyla karşılaştırıp incelemekle görevlidir. Bütçe kararlarının dahili likidite ve para durumu üzerinde tesirlerini incelemekte bu komitenin vazifesidir.

8 mayıs 1964 tarihli konsey kararıyla para komitesinin selahiyeti artırılmış ve hususiyle uluslararası para nizamının problemlerine teşmil edilmiştir.

Para komitesi her yıl ayrıca bir kısa rapor yayınlar.

— Avrupa parlamentosu 28 Kasım - 2 Aralık 1966 toplantısında ortak pazarın gelecekteki para politikası hususunda müzakere-

ler cereyan etmiş ve bir «avrupa para birliği» kurulması kararlaştırılmıştır.

Bu husustaki kararın metni Ocak 1967 tarihli ortak pazar aylık bülteninin 82 inci sayfasında yayınlanmıştır.

F. — VERGİ POLİTİKASI

Ortak pazarın ilk yıllarında komisyonun vergi sahasındaki faaliyeti rekabeti tesirsiz kılan vergi tedbirlerini izlemek olmuştur.

Ortak pazar ilerledikçe komisyon, bir topluluk vergi politikası tesis edilmeden ve mühim bazı vergiler armonize edilmeden iktisadî birliğin kurulamayacağı kanaatine varmıştır. Fiskalitede yapılacak değişiklikler bütçelerde mühim neticeler doğurmaktadır. Muamele vergileri ile bazı istihlâk vergilerinin birleştirilmesi sadece fiskal hudutların kaldırılması neticesini doğurmamakta, muhtelif vergilerin yüküne uymayı ve her devlette masraflarla gelirler arasında yeni bir muvazene tesisini gerektirmektedir.

Komisyon vergi armonizasyonunu takip ederken daima bu zaruretleri hesaba katmış, fiskal hudutların kaldırılması halinde üye devletlerde «bir topluluk katma değer vergisinin» tatbikinin bütçe neticelerini gösteren bir etüd hazırlamıştır.

Ortak pazarda vergi armonizasyonunu üç kısım halinde izah edeceğiz :

- a. — *Teşkil edilen çalışma grupları,*
- b. — *Çıkarılan «tüzük» ve «direktifler», alınan «kararlar», verilen «tavsiye» ve «mütalaalar»,*
- c. — *Yapılan etüdlere.*

Bunları sırasıyla görelim :

- a. — *Teşkil edilen çalışma grupları*

Halen VIII çalışma grubu faaliyet göstermekte ve muhtelif vergilerin durumunu incelemektedir.

1 inci çalışma Grubu : Muamele vergilerinin armonizasyonu ile meşgul olmaktadır. Bu gruba bağlı olarak üç alt grup kurulmuştur. Bunlar A,B,C

alt grubu ismini taşır. Her grup bir rapor tanzim etmiş, bunlar birleştirilerek basılmıştır. Raporun ismi : «*Muamele vergilerinin armonizasyonu için muhtelif imkânları tetkik üzere kurulmuş A,B ve C alt gruplarının genel Raporu*»

- A Alt Grubu :* Hudutlardaki fiziki kontrollerin kaldırılmasını,
- B Alt Grubu :* İcabından perakendecinin de vergilendirileceği ve perakende ticaretten önceki safhadan alınacak umumi tek bir vergiyi,
- C Alt Grubu :* İcabında eşyanın ticarete salih safhasında alınacak müstakil bir vergi ile kombine, istihsal safhasında alınacak umumi bir vergi ile İcabında eşyanın ticarete salih safhasında alınacak vergi ile kombine umumi katma değer vergisini

incelemişlerdir.

Gruplar 26/4/1960 - 15/1/1962 tarihleri arasında toplanan üye memleketlerin vergi uzmanlarıdır. Genel rapor 165 sayfalık kıymetli bir etüddür. *1 inci çalışma Grubuna (ad hoc) olarak 13/mayıs/1963 tarihinde bir başka grup teşkil edilmiştir.* Bu grubun vazifesi Nisan 1965 tarihinden önce muamele vergilerinin armonizasyonu hususundaki ikinci direktifi hazırlamak için 14 Nisan 1965 tarihinde bu ikinci direktif konseye verilmiştir.

II inci Çalışma Grubu :

İthal sırasında alınan telafi edici tax'lar ve ihracattaki risturnlarla meşgul olur.

III üncü Çalışma Grubu :

İstihlak vergileri.

IV üncü Çalışma Grubu :

Kazançla ilgili vergileri etüd eder.

V inci Çalışma Grubu :

Uluslararası vergi meseleleri ile uğraşır. OCDE modelini esas alarak çifte vergilemenin önlenmesi için çok taraflı bir vergi anlaşma metni hazırlamıştır.

VI inci Çalışma Grubu :

Sermaye tedavülü vergileri ile meşguldür.

VII inci Çalışma Grubu :

Sigorta mukaveleleri ile ilgili vasıtalı vergilerin armonizasyonunu hazırlar.

VIII inci Çalışma Grubu :

Vergi yükü mukayeseleri ile meşguldür. Bu grup ikinci toplantısını 17 şubat 1966 da yapmıştır. Mannheimli Prof. ZEİTEL ortak pazar memleketlerindeki teşebbüsler üzerindeki vergi yüklerinin mukayeselerini gösteren bir rapor hazırlıyacaktır.

b. — Çıkarılan «tüçük» ve «direktifler», alınan «kararlar» verilen «tavsiye» ve «mütalaalar» (1 ocak 1958 - 31 mart 1965 tarihleri arasında)

- Muamele vergileri hususunda üye devletlerin mevzuatının armonizasyonuna dair *Konseynin direktif teklifi* (5 Kasım 1962 - Metin 1962/12 nolu aylık bültenin Süplemanındadır)
- Muamele vergileri hususunda üye devletlerin mevzuatının armonizasyonuna dair *birinci direktif*. (12 Haziran 1964) (Metin 1964/7 nolu aylık bültenin Süplemanındadır)
- Muamele vergileri hususunda üye devletlerin mevzuatının armonizasyonu ve bir topluluk katma değer vergisi sisteminin tesisi hakkında *ikinci direktif*. (14 Nisan 1965) (Metin 1965/5 nolu aylık bültenin Süplemanındadır)
- Sermaye terakümü ile ilgili vasıtalı vergiler hususunda *Konseynin direktifi* (16 Aralık 1964) (Metin 1965/2 nolu aylık Ortak pazar bülteninin süplemanındadır)
- Yağlı maddeler üzerinde bir vergi tesisi hususunda ortak pazar anlaşmasının 201 inci maddesine göre *Konseyce kabul edilen hükümler*. (10 Aralık 1964) (Metin Ortak pazar aylık bülteninin 1965/2 nolu süplemanındadır.)
- Sigorta mukavelelerinden alınan vasıtalı vergiler hususunda *Konseye yapılan direktif teklifi*. (1962 - kesin hukuki şekli henüz belirsizdir)

- Çifte vergilendirmenin giderilmesi. (1964 - Üye devletler anlaşması için teklif)
- İstihlak resimleri. (1963 - kesin hukuki şekli henüz belirsizdir)
- Teşebbüs kârları hususunda vasitasız vergiler (1961 - kesin hukuki şekli henüz belirsizdir)

Ortak pazar bakanlar Konseyi, 9 Şubat 1967 tarihli toplantısında, topluluk içerisinde muamele vergilerinin armonizasyonu hususunda ilk iki direktifi kabul etmiştir.

Bu direktiflere göre üye devletler engeç 1 Ocak 1970 tarihinden önce genel bir katma değer vergisini (T.V.A) yürürlüğe koyacaklardır.

Üye memleketler vergi engellerini ortadan kaldırmayı ve Katme değer vergi nisbetlerini eşit kılmayı gaye edinmiş olup vergi nisbetleri için bir müddet tayin edilmemiştir. Ortak Pazar Komisyonu ile Almanya bunun da tesbitini arzulamakta idiler.

Böylece ortak pazar da Benalux'un karşılaşmış olduğu engele gelip dayanmıştır ki önce vergi yürürlüğe konulup bilahere de nisbet üzerinde zamanla bir karara varılacağı anlaşılmaktadır.

Nakliyatla ilgili vergilerin armonizasyonu :

- Uluslar arası nakliyatla otomobillerden alınan çifte vergilemeyi önleme hususundaki *tüzük* (20 Mart 1964) (Tüzük metni ortak pazar aylık bülteninin 1964/5 sayılı s ü p l e m a n ı n d a d ı r)
- Arabaların ve dahilde sefer yapan gemilerin rezervuarlarındaki yakıtın vergi muafiyetinin kabulü. (1963 - Kesin hukuki şekil henüz belirsizdir)
- Nakliye vasıtalarından ve dahilde sefer yapan gemilerden alınan resim matrahlarının yeknesaklaştırılması. (1963 - Kesin hukuki şekil henüz belirsizdir) ¹⁷

17) Huitième RAPPORT GENERAL sur L'ACTIVITÉ DE LA COMMUNAUTÉ - Pages: 96 - 109 ve Supplément au Bulletin de la Communauté Économique Européenne ne 8 - 1965 .

c. — *Yapılan Etüdler*— «*RAPPORT DU COMITÉ FISCAL ET FINANCIER*»,

5 Nisan 1960 tarihinde Prof. Fritz Neumark'ın başkanlığı altında profesörlerden kurulu bir komite bu etüdü hazırlamıştır. Ortak pazar ilgilileride çalışmalara katılmışlardır. Bu komiteye «Vergi ve maliye komitesi» denilmiştir. Komite son toplantısını 7 Temmuz 1962 tarihinde Pariste yaparak dağılmıştır.

Prof. F. Neumark tarafından yapılmış raporun bir hulasası da ayrıca Ortak pazar aylık 1961/1 sayılı bülteninde yayınlanmıştır. Rapor 150 sayfadır.

— «*RAPPORT GENERAL DES SOUS-GROUPES A, B ET C. CRÉES POUR EXAMINER DIFFÉRENTES POSSIBILITÉS EN VUE D'UNE HARMONISATION DES TAXES SUR LE CHIFFRES D'AFFAIRES.*»

«Muamele vergilerinin armonizasyonu için muhtelif imkânları tetkik etmek üzere kurulmuş A.B. ve C alt gruplarının genel raporu» isimli bu etüd hakkında yukarda izahat verilmiştir.

— «*INVENTAİR DES IMPOTS*»

1 Ocak 1965 tarihinde Belçika, Almanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda da mer'i bütün vergiler önce üç büyük gruba ayrılmıştır.

1. Gelir, kazanç ve servet üzerinden alınan vergiler,
2. Patrimuvan artışı ve sermaye hareketleri üzerine konan vergiler.
3. Masraftan alınan vergiler.

Bilahere 1 nodaki vergiler 5 kısma, 2 nodaki vergiler 6 kısma ve 3 nodaki vergiler 4 kısma ayrılmış ve Ortak pazar üye devletlerin bütün vergileri bu tasnif dairesinde birer birer kitaba alınmıştır.

Ayrıca bu devletlerde 1961 ve 1962 yıllarında tahsil edilen bütün vergi hasılatı bu ana ve tali tasnif dahilinde tablolar halinde kitaba ilave edilmiştir.

- 1966 yılının Ocak ayına ait 1 nolu Ortak Pazar bülteninde Uluslararası vergi meseleleri ile uğraşan V nolu Çalışma

grubunun raporunu hazırladığını ve «vergi idareleri yöneticileri daimi komitesine» vereceğini bildirmektedir.

Henüz yayınlanmamış olan bu rapor vasıtasız vergilerde çifte vergilemeyi önleyen çok taraflı bir anlaşma taslağıdır.

— «*OPTION DE LA POLITIQUE TARIFAIRE DANS LES TRANSPORTS*»

Ekim 1963 de Komisyon müstakil eksperlerden kurulu bir gruba iktisadi bakımdan bazı meseleleri incelettirmek istemiştir. Bunlar bir taraftan iktisadi bakımdan nakliyat meselesi diğer bakımdan altyapının kullanılması bakımın-tarife hususudur.

Komisyon hem milli menfaatleri hem de topluluk menfaatini göz önünde tutmuştur. Bu alt Grup Paris yüksek milli maddencilik profesörlerinden Maurice Allais'nin reisliği altında : Bari üniversitesinden Prof. Marie del Visorno,

Louvain üniversitesinden Prof. Mouis Duquesne de la Vinelle, Utrecht üniversitesinden Prof. Coenraad Jan Oert ve

Münster üniversitesinden Prof. Hellmuth Stefan Siedenfus dan kurulmuştur. Komiteye verilen vazife meyanında enfastrüktürün kullanılışı bakımından rasyonel bir vergi politikası ile rasyonel bir tarife politikasının genel prensiplerinin tarifi de bulunduğundan vergi armonizasyonunu yakından ilgilendirmektedir¹⁸.

17. — MÜŞTEREK TARIM POLİTİKASI

Rekabet politikası kısmında açıklandığı veçhile ortak pazarda tarım mahsullerinde serbest rekabet esası kabul edilmemiştir. Bunun sebebi hem tarım ekonomisinin tabiat faktörlerine bağlı şartlarında hem de üye memleketlerin tarımlarının birbirinden çok farklı durumda olmasından ileri gelmiştir.

Üye memleketler yetiştirdikleri mahsuller itibariyle birbirinin tamamlayıcısı olmayıp bilakis rakibi durumundadırlar¹⁹.

18) Option de la politique tarifaire dans les transports - page: II
(Rapor 205 sayfadır.)

19) Marché Commun agricole - François Clerc - Page: 30

Bundan dolayı tarım mahsulleri için hususi bir rejim kabul edilmiş bulunmaktadır. Tarım için öngörülen rejim üye memleketler mahsullerinin bir tarihten sonra tek bir fiatla alınıp satılması, hariciden ithal edilen mahsullerden «Prelevement» ismi altında dahili fiatla ithal fiatı arasındaki farka eşit bir miktarın tahsil edilmesi, ihraç edilen mahsullere de dahili fiatla harici fiat arasındaki fark kadar risturn ödenmesidir.

Biz burada bu mekanizmanın teferruatına girmiyeceğiz. Yalnız tarım mahsullerinin durumu ile tarım fiatlarını bir seviyede tutacak fonun finansmanı çok münakaşalara sebep olmuştur. Tarım mahsullerinin bu şekilde fiatlarının korunması ve fazla istihsalde bulunulmaması için kurulan Fona (FEOGA) denilmektedir.

Bütün bu münakaşalı meselelere 11 Mayıs 1966 da bir hal çaresi bulunmuşturki bunlar aşağıdadır²⁰.

- Buna göre tarım mahsulleri hususunda sınıai maddelerde olduğu gibi 1 Temmuz 1968 de gümrük birliği kurulmuş olacaktır.
- Pazarların müşterek organizasyonu zeytin yağı için 1 Kasım 1966 da, sebze, meyve, şeker için 1 Temmuz 1967 de müdahale edecektir.
- Müşterek fiatlar : Zeytin yağı için 1 Kasım 1966, yağlı tohumlar, hububat için 1 Temmuz 1967, pirinç için 1 Eylül 1967, sütli maddeler ve sığır eti için 1 Nisan 1968, şeker için 1 Temmuz 1968 de tesis edilecektir.

FEOGA'nın masrafları :

- FEOGA 1 Temmuz 1967 de mükellefiyet yüklenecektir. İhraç edilen bütün tarım mahsulleri için risturn verilecektir.
- FEOGA'nın zirai yatırımları teşvik için yapacağı yardımın azami miktarı 14.250 milyar Belçika frangını geçmeyecektir. Her teşebbüs için bilfiil yatırımın yüzde 25 inden fazla borç verilmeyecektir. İtalya ve Lüksemburg için bu nisbet yüzde 40 dır.

20) La Libre Belgique - 12 Mai 1966

FEOGA'nın gelirleri :

- 1967 den itibaren FEOGA devletler tarafından iki şekilde finanse edilecektir.
- Hükûmetler üçüncü memleketlerden ithal ettikleri tarım mahsullerinden aldıkları (Prelevement)ların yüzde 90 ını bu fona yatıracaklardır.
- FEOGA'nın diğer masrafları hükûmetler arasında aşağıdaki nisbette karşılanacaktır :
 - Belçika yüzde 8,1
 - Almanya yüzde 31,2
 - Fransa yüzde 32
 - İtalya yüzde 20,3
 - Lüksemburg yüzde 0,2
 - Hollanda yüzde 8,2

Bir kaç yıl için şeker ve tütün mahsulü dolayısıyla Belçika ve İtalyaya yardım yapılacaktır.

18. — YUNANİSTANIN ORTAK PAZARLA İMZALADIĞI
ORTAKLIK ANLAŞMASI

Yunanistan 9 Temmuz 1961 de Ortak pazarla bir ortaklık anlaşması imzalamıştır.

Anlaşma 77 maddeliktir. Anlaşmanın 4 eki ve 20 protokolü vardır. Eklerin I incisi anlaşmanın 15 inci, II incisi 32 inci maddesi, III üncüsü 37 inci maddenin I inci paragrafındaki tarım mahsulleri ile ilgilidir. IV üncü ek ise Anlaşmanın 61 inci maddesindeki «görünmezlerle» ilgilidir.

— Gümrük resmi indirimi :

Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle gümrük resimlerinde ilk indirim yapılacak, 2 - 7 inci indirimler 18 er ayda, 8 inci indirim ile bunu takip eden indirimler bir yılda yapılacaktır.

Her indirim yüzde 10 nisbetinde olacaktır.

1 Kasım 1962 de ilk indirim, 1 Mayıs 1964 de, ikinci indirim ve 1 Kasım 1965 de üçüncü indirim yapılmıştır. Böylece indirimin toplamı yüzde 30 u bulmaktadır.

Anlaşmaya bağlı 1 No. lu ekteki maddelerin gümrük resimlerinin indirimi 22 yıla kadar çıkarılabilecektir. Başlangıçta yüzde 5 ve diğer 30 ar aylık üç devrede yüzde 5 indirilebilecektir. Böylece 7,5 yılda yüzde 20 indirim yapılabilecektir.

— 10 No.lu Protokol tütün, kuru üzüm, zeytin, selefyon ve trebentinin durumunu düzenler. Bu protokolün 4 üncü fıkrası ile başka memleketlere kontenjan açıldığı takdirde Yunanistanın bu avantajdan istifade edeceği kabul edilmiştir.

— Yunanistana, 5 yılda kullanılmak üzere Avrupa yatırımlar bankasından 125 milyon dolar ödünç verilecektir.

Ortaklık anlaşmasının tatbikatı şöyledir :

— Avrupa Ekonomik Topluluğu - Yunanistan ortaklık konseyi, ikisi Bakanlar seviyesinde olmak üzere beş defa toplanmıştır:

— Ortak pazar - Yunanistan tarım politikalarının ahenkleştirilmesine çalışılmaktadır.

— Ortaklık anlaşması gereğince Yunanistandan ithal edilecek malların gümrük resmi % 65 e kadar indirilecektir.

— Yunanistan - ortak pazar parlamento komisyonunun üye adedi 28 - 30 olacaktır.

— Ortaklık anlaşması gereğince ortak pazar memleketlerinden ithal edilecek malların gümrük resimleri % 30 a kadar, Yunanistandan ortak pazar memleketlerine ithal edilecek petrollü maddelerin gümrük resimleri % 100 e kadar indirilecektir.

— 1 Aralık 1965 e kadar Yunanistandan Almanyaya ithal edilecek 30.000 hektolitreye sınıflı şarapların gümrük resmi, ortak pazar üyeleri arasında tatbik edilen isbete indirilecektir.

— Yunanistanda bir sınıflı gelişme merkezi kurulması için gerekli etüdler yapılacaktır.

— Yunanistan 1965 de üye memleketlere Bauxite kontenjanını 450.000 den 475.000 tona çıkaracaktır.

— 1 Ocak 1966 dan itibaren Yunanistandan gelen sınıflı mallara ortak pazar üyeleri % 80 ve anlaşmaya ekli III no.lu listedeki tarım mallarına da % 60 - 65 nisbetinde indirim yapmaktadırlar.

— Yunanistanın belli başlı ihraç mallarından tütün ve üzüme sırasıyla % 70 ve 90 nisbetinde gümrük resmi indirimi uygulanmaktadır. 1 Ocak 1967 den itibaren tütünün gümrük resmi indirimi % 80 olmuştur. (dokuzuncu genel rapor, Sahife 311 - 315)

19. — TÜRKİYE'NİN ORTAK PAZARLA İMZALADIĞI ORTAKLIK ANLAŞMASI

Avrupa iktisadi topluluğu ile Türkiye arasında 12 Eylül 1963 tarihinde bir ortaklık anlaşması imzalanmış ve anlaşma 1 aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Anlaşma 33 maddeliktir ve anlaşmanın 2 protokolü vardır.

Anlaşma üç devreyi kapsar :

- Hazırlık devresi 5 yıldır. Geçici bir numaralı protokolün 1/3 ile bu süre 10 yıla kadar çıkarılabilecektir.
 - Geçiş dönemi bu 12 yıldır.
 - Son dönem
- Geçici 1 no.lu protokolün 2 inci maddesi ile :

- a) 24.01 gümrük pozisyonundaki *ham ve mamul olmayan tütün Döküntüleri için* yılda 12.500 tonluk kontenjan tanınmıştır. Bunun gümrük resmi 9 temmuz 1961 tarihli Yunan ortaklık anlaşması çerçevesinde aynı ürünler ithalatına uygulanana eşit bir gümrük resmidir.
- b) 08.04 gümrük pozisyonundaki kuru *üzüm için* yılda 30.000 tonluk bir kontenjan tanınmıştır. Bunun gümrük resmi de tütününkü gibidir.
- c) 08.03 pozisyonundaki *kuru incir için* yılda 13.000 ton ve
- d) 08.05 pozisyonundaki *fındık için* yılda 17.000 tonluk bir kontenjan tanınmıştır.

Fındığa yüzde 2,5 nisbetinde ad valorem bir gümrük resmi tatbik edilir. Kuru incir için ise topluluk üyesi memleketlerin kendi aralarında yaptıkları indirimlerin yarısının düşülmesi ile elde edilene eşit bir gümrük resmi uygulanır.

1964 yılı tam olmadığı için hususi bir kontenjan tanınmıştır. Ortak pazar ve Türkiye ortaklık konseyi 20 aralık 1965 de

1 Ocak 1966 tarihinden itibaren mer'î olmak üzere geçici protokolün 4 üncü maddesi gereğince bu tarife kontenjanları bir miktar arttırılmıştır. Bu arttırma 3 mahsulde olmuş ve tütünde 1.115 ton, kuru üzümde 3.000 ton, kuru incirde ise 1.300 tondur. Fındık arttırılmamıştır²¹.

Avrupa yatırımlar bankası Türkiye'ye 5 yılda kullanılmak üzere 175 milyon dolar borç verecektir.

- Avrupa Ekonomik Topluluğu - Türkiye Ortaklık konseyi 23 Kasım 1966 da toplanarak 1.1.1967 tarihinden itibaren, dört mahsulün yıllık kontenjanlarında, tütünde 4.000, Üzümde 5.570, İncirde 4.600 ve Fındıkta 1.700 ton olmak üzere yeni bir arttırım yapmışlardır ki bu duruma göre bu maddelerdeki genel kontenjanlar şöyle olmuştur.

Tütün	:	17.615	ton
Üzüm	:	38.570	»
İncir	:	18.900	»
Fındık	:	18.700	»

- 30 Üyelik bir ortaklık Parlamento Komisyonunun kurulmasına karar verilmiştir.
- Ortaklık Konseyi Türk işçilerinin topluluktaki hayat şartları ile meslekî bilgileri hususunda bir tavsiyede bulunmuştur.

Ortak Pazarın Afrika ve Asya Devletleriyle İlişkileri :

Youande Konvansiyonu

2 Temmuz 1963 de imzalanmış, 1 Haziran 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 18 Afrika devletini kapsamaktadır: Burundi, Kamerun, Merkezî Afrika, Kongo (Brazavil), Kongo (Leopoldvil), Fildişi sahili, Dahomey, Gabon, yukarı Volta, Mali, Moritanya, Nijer, Revandez, Senegal, Somali, Çad, Togo, Madagaskar.

Anlaşma ticarî mübadeleler, Malî ve teknik işbirliği, sermaye ve tediye, hizmet ve yerleşme hakkı, ihtisas organları ve nihai karar olmak üzere beş kısma ayrılmıştır.

Anlaşma ortaklık konseyi, ortaklık parlamento birliği ve ortaklık hakem divanınca yürütülür.

21) Bulletin de la C.E.E. - 1966/2. page : 48.

Ortak devletin ürünleri topluluk üyesi devletler tarafından ithal olunurken tedricen bunlardan alınan gümrük resimleri indirilecektir. Her üye ülke menşei aynı olan mala aynı tarifeyi tatbik edecektir.

Konvansiyonun yürürlüğe girdiği tarihten 4 yıl sonra ortak devletler tedricen topluluk üyesi devletlerden yapacakları ithalatta kısıtlamaları kaldıracaklardır.

Anlaşma 5 yıl için geçerlidir. Bu müddet uzatılabilir.

Anlaşma süresince 730 milyon dolarlık bir meblağ bu devletlere borç olarak verilecektir.

Nijerya

16 Temmuz 1966 tarihinde Nijerya ile ortak pazar arasında bir ortaklık anlaşması imzalanmıştır.

İsrail

4 Haziran 1964 de İsrail ile ortak pazar arasında bir ticaret anlaşması imzalanmıştır. 1 Temmuz 1964 de yürürlüğe girmiştir. 3 yıllıktır.

Narenciye ve yumurtanın gümrük resimlerinde % 10 - 40 arasında bir indirim derfiş eder.

İran

14 Ekim 1963 de İnanla ortak pazar arasında bir ticaret anlaşması imzalanmıştır. Üzüm ve Havyarın gümrük resimlerini indirmeyi derpiş eder.

Lübnan

Lübnan ile ortak pazar arasında bir ticaret anlaşması imzalanmıştır.

20.— ORTAK PAZARLA İLGİLİ İSTATİSTİKLER

Yüzölçümü, nüfus, km² de nüfus ve nüfus artış tahmini 1964

Nüfus

Ülkeler	Yüzölçümü 1000 Km ²	Nüfus 1000	Yoğunluk Km ²	Nüfus Tahmini		
				1970	1975	1980
1 Almanya	248,5	58.290	235	60.270	61.300	62.100
2 Fransa	551,2	48.430	88	49.837	51.723	53.815
3 İtalya	301,2	52.125	173	54.318	56.402	58.439
4 Hollanda	33,5	12.124	362	13.067	14.104	15.258
5 Belçika	30,5	9.378	307	(9.610)	(9.815)	(10.000)
6 Lüksemburg	2,6	328	126	(330)	(335)	(340)
1-6 Topluluk	1.167,5	180.675	155	187.432	193.679	199.952
7 Yunanistan	130,9	(a)8.480	65	8.730	8.862	9.056
8 Türkiye	780,6	31.118	40	32.917	37.913	43.790
9 İngiltere	244,0	54.066	222	56.790	58.638	61.425
10 Norveç	323,9	3.695	11	3.895	4.075	4.270
11 İsveç	449,8	7.661	17	7.997	8.276	8.531
12 Danimarka	43,0	4.718	110	4.919	5.117	5.299
13 İsviçre	41,3	6.000	145	5.348	5.609	5.860
14 Avusturya	83,8	7.195	86	7.365	7.518	7.671
15 Portekiz	91,5	9.107	100	9.669	10.110	10.567
9-15 EFTA	1.277,3	92.442	72	95.983	99.343	103.623
16 İspanya	504,7	31.339	62	32.386	33.551	34.491
17 Finlandiya	337,0	4.580	14	4.778	4.914	5.035
18 Rusya	22.402,2	277.781	10	250.000	263.000	280.000
19 A. B. D.	9.363,4	192.072	21	209.000	226.000	245.000
20 Kanada	9.976,2	19.237	2	21.359	—	—
21 Dünya	135.773,0	3.330.000	25	—	—	—

(a) 1963

Statistiques de base de la communauté - 1965 in 1, 13, 14, 15, 16 nolu Tabloları.

Piyasa Fiyatıyla gayri safi Millî Hasıla Hacmi Göstergeleri

1958 = 100

<i>Ülkeler</i>	1953	1956	1959	1960	1961	1962	1963	1964
1 Almanya	72	92	107	116	123	128	132	141
2 Fransa	80	93	103	111	115	124	129	137
3 İtalya	78	90	107	115	124	132	139	143
4 Hollanda	82	97	105	115	119	123	127	137
5 Belçika	88	98	103	108	113	119	125	131
6 Luxemburg	—	—	—	—	—	—	—	—
1-6 Topluluk	77	93	105	113	119	126	131	138
7 Yunanistan	74	89	103	108	122	128	139	(151)
8 Türkiye	86	89	104	108	106	112	121	126
9 İngiltere	90	97	104	109	113	114	119	126
10 Norveç	87	98	104	109	116	120	126	135
11 İsveç	85	96	105	109	115	120	126	135
12 Danimarka	88	93	107	114	122	129	131	141
13 İsviçre	84	99	107	113	122	128	134	141
14 Avusturya	72	91	103	111	117	118	124	131
15 Portekiz	83	94	105	114	121	130	136	(143)
9-15 EFTA	87	97	105	110	115	117	123	129
16 İspanya	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Finlandiya (a)	82	97	107	117	126	129	135	(141)
18 Rusya	—	—	—	—	—	—	—	—
19 A. B. D.	92	99	106	109	111	118	123	129
20 Kanada	85	98	103	106	109	116	121	129

(a) Faktör fiyatıyla gayri safi milli hasıla hacmi göstergeleri

Sabit Fiatlarla Gayri safi Millî Hasılının Yıllık Ortalama Artış Hızı

Ülkeler	Genel Gayri Safi Millî Hasıla			Şahıslar İtibariyle Millî Hasıla		
	1953-58	1958-64	1953-64	1953-58	1958-64	1953-64
1 Almanya	6,9	5,8	6,3	5,7	4,6	5,1
2 Fransa	4,6	5,3	5,0	3,7	4,0	3,8
3 İtalya	5,2	6,1	5,7	4,6	5,4	5,0
4 Hollanda	4,1	5,4	4,8	2,8	4,0	3,5
5) Belçika	2,6	4,7	3,7	2,0	4,0	3,1
6 Luxemburg	—	—	—	—	—	—
1-6 Topluluk	5,3	5,6	5,5	4,4	4,5	4,4
7 Yunanistan	6,1	7,1	6,6	5,1	6,4	5,8
8 Türkiye	3,2	3,9	3,6	0,3	1,0	0,7
9 İngiltere	2,2	3,9	3,1	1,8	3,1	2,5
10 Norveç	2,7	5,1	4,0	1,8	4,3	3,1
11 İsveç	3,4	5,1	4,3	2,7	4,5	3,7
12 Danimarka	2,6	5,9	4,4	2,0	5,1	3,7
13 İsviçre	3,6	5,8	4,8	2,2	3,7	3,0
14 Avusturya	6,9	4,6	5,7	6,8	4,1	5,3
15 Portekiz	3,9	6,2	5,1	3,4	5,4	4,5
9-15 EFTA	2,7	4,4	3,6	2,2	3,6	3,0
16 İspanya	—	—	—	—	—	—
17 Finlandiya (a)	4,0	5,9	5,1	3,0	5,1	4,1
18 Rusya	—	—	—	—	—	—
19 A. B. Devletleri	1,7	4,3	3,1	0,1	2,7	1,4
20 Kanada	3,3	4,3	3,9	0,4	2,3	1,4

(a) Faktör fiatlarıyla gayri safi iç hasıla

Faktör Fiyatıyla İç Gayri safi Hasılının dağılışı Yıl = 1964

<i>Ülkeler</i>	<i>Tarım Ormancılık Balıkçılık</i>	<i>Endüstri (İnşaat dahil)</i>	<i>Hizmetler</i>	<i>Faktör fiyatıyla gayri safi Hasıla</i>
1 Almanya	5,8	51,3	42,9	100
2 Fransa	8,9	40,8	50,3	100
3 İtalya	14,4	44,0	41,6	100
4 Hollanda	9,3	40,9	49,8	100
5 Belçika	6,6	42,6	50,8	100
6 Luxemburg (a)	7,1	52,9	40,0	100
1-6 Topluluk	8,6	45,5	45,9	100
7 Yunansitan (a)	28,9	26,8	44,3	100
8 Türkiye (b)	39,0	23,5	37,5	100
9 İngiltere	3,5	47,4	49,1	100
10 Norveç	8,9	38,1	53,0	100
11 İsveç	—	—	—	—
12 Danimarka	12,6	40,4	47,0	100
13 İsviçre	—	—	—	—
14 Avusturya	10,4	51,6	38,0	100
15 Portekiz (a)	22,8	42,8	34,4	100
9-15 EFTA				
16 İspanya	20,8	36,2	43,0	100
17 Finlandiya (a)	19,4	41,9	38,7	100
18 Rusya	—	—	—	—
19 A. B. Devletleri	3,3	38,5	58,2	100
20 Kanada	6,5	39,0	54,5	100

(a) 1963

(b) Faktör fiyatıyla iç safi Hasıla

Millî Gelirin Dağılışı Yılı = 1964

Ülkeler	Ücret Gelirleri	Azletlere ait mülk ve teşebbüs Gelirleri	Şirketlerin dağıtılmayan gelirleri (Ver-giden evvel)	Kamu İdarelerine ait mülk ve Teşebbüs gelirleri	Ekisi - Kamu Borçlarının Faiz	Millî Gelir
1 Almanya	64,7	28,3		5,2	0,8	100
2 Fransa	64,1	31,3		5,1	1,4	100
3 İtalya	59,9		40,4		1,8	100
4 Hollanda	64,4	28,6		7,6	3,0	100
5 Belçika	61,4	36,7		4,6	3,7	100
6 Luxemburg (a)	63,9	31,9		1,6	1,4	100
1-6 Topluluk	63,4		36,4		1,5	100
7 Yunanistan (a)	38,4		60,6		0,6	100
8 Türkiye	—	—	—	—	—	—
9 İngiltere	73,2	18,5		10,1	4,7	100
10 Norveç	65,5	13,3		20,9	1,6	100
11 İsveç (b)	70,8	18,5		8,8	1,7	100
12 Danimarka (b)	62,6		36,4		1,2	100
13 İsviçre	63,1	27,5		7,8	1,5	100
14 Avusturya	63,8	28,0		8,5	1,1	100
15 Portekiz	—	—	—	—	—	—
9-15 EFTA	(70,5)		(30,2)		3,5	100
16 İspanya	55,1	35,5		9,3	1,0	100
17 Finlandiya (a)	65,4	26,2		5,2	0,8	100
18 Rusya	—	—	—	—	—	—
19 A. B. Devletleri	70,8	21,9		9,1	1,8	100
20 Kanada	68,3	22,2		9,9	4,4	100

(a) 1963

(b) Faktör fiyatıyla gayri safi Millî hasıla